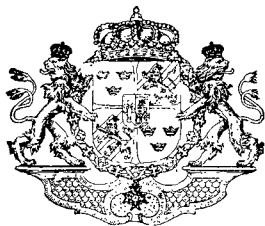

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

INDUSTRI OCH BERGSHANTERING

BERGSHANTERING

BERÄTTELSE FÖR ÅR 1928

AV

KOMMERSKOLLEGIUM

STOCKHOLM 1929

K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI

[1624 29]

INLEDNING

TILL

Bergshantering / Kommerskollegium. – Stockholm : K.L . Beckman, 1912-1962. – (Sveriges officiella statistik).

Bergshantering / Statistiska centralbyrån. – Stockholm : K.L . Beckman, 1963-1978. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1977.

1911-1949 med innehållsförteckning och sammanfattning på franska. –1950-1977 med innehållsförteckning och sammanfattning på engelska. – Från 1952 med parallelltitel på engelska: Metal and Mining Industries.

Föregångare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. C, Bergshantering. Commerce Collegii underdaniga berättelse för år...– Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1859-1911.

Täckningsår: 1858-1910.

Efterföljare:

Täckningsår 1978, se Statistiska Meddelanden Iv 1980:12.

Täckningsår från 1979 införlivad i Industri / Statistiska centralbyrån. – Stockholm : Isaac Marcus 1962-1996. – (Sveriges officiella statistik)

Översiktspublikationer:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1960. S. 1-5. Tab. 1. – Tab. 4

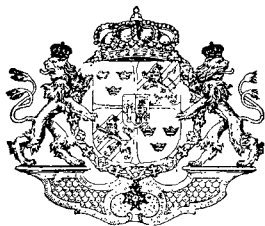
Sveriges bergshantering år 1913 : specialundersökning / av Kommerskollegium. – Stockholm : Isaac Marcus, 1917. – 257, 108 s. – (Sveriges officiella statistik).

Bergshantering. År 1928. – (Sveriges officiella statistik).
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2015.

urn:nbn:se:scb-berg-1928

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

INDUSTRI OCH BERGSHANTERING

BERGSHANTERING

BERÄTTELSE FÖR ÅR 1928

AV

KOMMERSKOLLEGIUM

STOCKHOLM 1929

K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI

[1624 29]

TILL KONUNGEN.

Jämlikt sin instruktion får Kommerskollegium härmed överlämna berättelse om rikets bergshantering år 1928. I enlighet med föreskrifterna i nådiga breven till kollegium den 9 november 1928 och 26 september 1929 har berättelsens tabellavdelning undergått viss avkortning jämfört med tidigare berättelser samt textavdelningen delvis utvidgats. De huvudsakliga förändringarna bestå däri, att uppgifterna rörande antal utmål, från vilka malm erhållits, samt rörande använd brytningsmetod vid järngruvor och andra malmgruvor (kol. 2 och 3 i tab. 1 och 8 i 1927 års berättelse) uteslutits, att tabellen över masugnar och tillverkning av tackjärn (tab. 3 i 1927 års berättelse) utelämnats och motsvarande uppgifter i textavdelningen något utvidgats, att tabellen över antal verk samt härdar och ugnar för beredande av smidbart järn och stål ävensom tabellen över förbrukningen vid bergverken av bränsle (tab. 4 och 11 i 1927 års berättelse) uteslutits samt att tabellen över träkolsförbrukningen vid verk med framställning av järn och stål (tab. 12 i 1927 års berättelse) utgått och ersatts med en texttabell, varjämte uppgifterna om bevillingstaxerad inkomst uteslutits.

Ur berättelsen hava preliminära uppgifter om produktionen av järnmalm och tackjärn m. m. redan förut offentliggjorts i Kommersiella Meddelanden.

Stockholm den 15 oktober 1929.

Underdånigst

K. A. FRYXELL.

MARTIN JANSSON.

A. Lilienberg.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Allmän översikt	7.
A. Bergverkens produktion	8.
B. Råmaterial och bränsle samt drivkraft	27.
C. Arbetsgivare och personal	33.
D. Fyndigheters förvärvande och försvar	36.
Fransk résumé	39.
Tabeller:	
Tab. 1. Uppfordringen ur järngruvorna år 1928	42.
» 2. Järnmalmns anrikning, brikettering och sintring år 1928	50.
» 3. Tillverkning av smältstycken och råskenor samt götmetall och bläststål år 1928	54.
» 4. Tillverkning av smitt, pressat och valsat järn och stål m. m. samt erhållet skrot år 1928	55.
» 5. Tillverkning vid bergverken av andra metaller än järn m. m. år 1928	57.
» 6. Uppfordringen ur andra malmgruvor än järngruvor år 1928	58.
» 7. Uppfordringen ur stenkolsgruvorna år 1928	60.
» 8. Avsaluproduktionen av oarbetad sten och stenarbeten år 1928	62.
» 9. Motorer, använda vid bergverken år 1928	64.

Table des matières.

	Pag.
Aperçu général	7.
A. La production des mines, des usines et des carrières	8.
B. Matières brutes, combustibles et force motrice	27.
C. Patrons et personnel	33.
D. Acquisition et défense des gisements	36.
Résumé en français	39.
Tableaux annexés:	
Tabl. 1. Extraction de minerais de fer, en 1928	42.
Col. 1: Mines; col. 2: Nombre des semaines d'exploitation; col. 3—4: Roche et minéral réunis tirés (col. 3) sous terre et (col. 4) à la surface; col. 5—7: Production (col. 5—6) et valeur (col. 7) de minéral de fer tiré directement utilisable, (col. 5) de première qualité et (col. 6) d'autres qualités; col. 8—10: Pour cent (col. 8) de fer, (col. 9) de phosphore et (col. 10) de soufre, contenu dans le minéral de fer de première qualité; col. 11: Production de minéral propre à enrichir.	
» 2. Enrichissement de minerais de fer, en 1928	50
Col. 1: Usines; col. 2: Méthode d'enrichissement; col. 3: Nombre des heures de production; col. 4—8: Produit brut employé et son pour cent (col. 6) de fer, (col. 7) de phosphore et (col. 8) de soufre; col. 9—13: Produit tout fait et son pour cent (col. 11) de fer, (col. 12) de phosphore et (col. 13) de soufre; col. 14—17: Briquettes (sinters y compris).	
» 3. Production de massiaux, fer brut en barres, lingots etc., en 1928	54.
Col. 1: Produits; col. 2—3: Production totale, (col. 2) quantité et (col. 3) valeur en couronnes; col. 4—6: Produits destinés à la vente, (col. 4) à l'étranger, (col. 5) dans le pays, (col. 6) valeur en couronnes.	
» 4. Production de fer et d'acier forgé et laminé ainsi que chutes de fer, en 1928	55.
Col. 1: Produits; col. 2—3: Production totale, (col. 2) quantité, (col. 3) valeur en couronnes; col. 4—6: Produits destinés à la vente, (col. 4) à l'étranger, (col. 5) dans le pays, (col. 6) valeur en couronnes.	
» 5. Production de métaux autres que le fer etc. dans les usines, en 1928	57.
Col. 1: Produits; col. 2—3: Production totale, (col. 2) quantité, (col. 3) valeur; col. 4—5: Produits destinés à la vente, (col. 4) quantité, (col. 5) valeur en couronnes; col. 6: Matières premières exclusivement ou principalement d'origine étrangère.	
» 6. Extraction de minerais autres que ceux de fer, en 1928	58.
Col. 1: Mines; col. 2: Nombre des semaines d'exploitation; col. 3: Roche et minéral réunis tirés; col. 4—8: Production de minerais directement utilisables: (col. 4) cuivre, (col. 5) manganèse, (col. 6) zinc, (col. 7) arsenic, (col. 8) pyrite, (col. 9—10) total, (col. 9) quantité, (col. 10) valeur en couronnes; col. 11: Pour cent de métal contenu dans les minerais; col. 12: Production de minerais propres à enrichir.	

	Pag.
Tabl. 7. Houille extraite, en 1928	60.
Col. 1--2: Mines; col. 3: Nombre des semaines d'exploitation; col. 4: Roche, houille et argile réunies tirées; col. 5--13: Production: (col. 5--9) de houille, (col. 10--11) d'argile réfractaire et (col. 12--13) de «klinker».	
» 8. Production destinée à la vente des carrières et ateliers pour dégrossir, casser, tailler et polir la pierre, en 1928	62.
Col. 1: Produits; col. 2: Unité; col. 3--4: Production, (col. 3) quantité, (col. 4) valeur en couronnes.	
» 9. Moteurs employés dans les mines, les usines et les carrières, en 1928	64.
Col. 1: Moteurs; col. 2--21: Moteurs dans les mines (col. 2--9), les usines de schlich, de briquettes et de sinters (col. 10--13), les usines de fer et les autres usines pour la production de métaux etc. (col. 14--17), les carrières et ateliers de pierre (col. 18--21); col. 22--25: Totaux des moteurs.	

Allmän översikt.

Berättelsen om Sveriges bergshantering 1928 är, vad textavdelningen beträffar, fördelad på följande huvudrubriker:

- A. *Bergverkens produktion*, omfattande redogörelse för produktionen av järnmalm, tackjärn, ferrolegeringar, järnsvamp, smidbara mellanprodukter, smitt, pressat och valsat järn och stål, andra malmer än järnmalm, andra metaller än järn samt diverse närstående bergverksprodukter, stenkol, eldfast lera och klinkerlera samt slutligen oarbetad sten och stenarbeten.
- B. *Råmaterial och bränsle samt drivkraft.*
- C. *Arbetsgivare och personal.*
- D. *Fyndigheters förvärvande och försvar.*

Mot kap. A i texten svara tabellbilagans 8 första tabeller. Tab. 9 innehåller uppgifter rörande använd drivkraft, vilka i texten återfinnas under kap. B. Angående förbrukade råmaterial och bränslemedel, arbetsgivare och sysselsatt personal samt förvärvande och försvar av fyndigheter lämnas uppgifter endast i textavdelningen.

* * *

Inom bergshanteringen i dess helhet har verksamheten under 1928 haft något mindre omfattning än närmast föregående år. Härpå tyder bl. a., att totala antalet av samtliga bergverksarbetare under redogörelseåret utgjorda arbetstimmar endast uppgick till 109·9 milj. mot 111·4 milj. år 1927. Av den översiktliga tablån här nedan framgår, att tillverkningarnas sammanlagda saluvärde från 1927 till 1928 nedgått med 7·2 %.

Översikt av bergshanteringen år 1928.

	Antal arbets- ställen	Personal		Drivkraft i eff. hkr		Tillverk- ningarnas saluvärde Kr.
		För- valtnings- personal	Arbetar- personal	för omedelbar drift av maskiner och apparater	för drivande av elek- tricitets- generatorer	
Järngruvor	80	466	9 169	82 920	9 049	45 069 345
Andra malmgruvor	22	79	1 176	9 914	700	5 071 041
Järnverk	88	2 284	26 168	238 585	149 722	219 131 697
Andra metallframställningsverk o. d.	5	49	618	4 230	645	10 697 894
Stenkolsgruvor	7	85	1 914	4 594	350	4 721 466
Stenindustriella anläggningar ...	576	681	17 678	19 004	698	52 250 592
Summa 1928	778	3 644	56 723	359 247	161 164	336 942 035
» 1927	775	3 548	53 832	354 375	163 151	362 916 638

Främsta orsaken till saluvärdets nedgång är att söka i den mer än halv-årslånga arbetsinställelsen vid det stora flertalet malmbrytningsföretag under redogörelseåret. Även beträffande andra metallframställningsverk än järnverk samt stenkolsgruvor antyda tillverkningarnas värdesiffror 1928 minskad livaktighet i förhållande till 1927, medan däremot för järnverk och stenindustriella anläggningar en betydande uppgång inträtt. På grund av redovisnings-sättet återspeglas icke driftens inställande under en del av året i siffrorna rörande personalantal och drivkraft. Hithörande data i tabblån antyda snarast uppåtgående konjunktur för bergshanteringen som helhet betraktad.

Beträffande dels omfattningen av det till grund för bergsberättelsen liggande primärmaterialet, dels förefintliga skiljaktigheter mellan de här meddelade siffrorna och motsvarande uppgifter i kommerskollegii allmänna industriberättelse, dels betydelsen i vissa fall av uttrycket »arbetsställe» hänvisas till inledningskapitlen i 1925 och 1926 års berättelser om bergshantering.

A) Bergverkens produktion.

Järnmalm.

Den ovan omnämnda arbetsinställelsen under 1928 vid det stora flertalet gruvföretag, vilken vid de allra största exportfälten i Norrbottens och Kopparbergs län varade över 7 samt vid övriga i konflikten indragna hela 8 månader, medförde givetvis en mycket stark nedgång av redogörelseårets produktions-siffror för järnmalm. I förhållande till 1927 års rekordbrytning uppgick minskningen till icke mindre än 51.7 %. Man får gå tillbaka ända till 1920 för att finna en lägre siffra än 1928 års, vilken, såsom framgår av tabellen här nedan, stannade vid 4 668 801 ton.

Produktionen av järnmalm (från gruvor) åren 1861—1928.

Årligen	Antal med malmfångst arbetade gruvor ¹⁾	Vunnen malm (inkl. slig) Ton	Å r	Antal med malmfångst arbetade gruvor ¹⁾	Vunnen malm (inkl. slig) Ton
1861—1870	461	497 905	1913	295	7 475 571
1871—1880	479	753 850	1924	265	6 499 730
1881—1890	513	902 230	1925	279	8 168 546
1891—1900	339	1 905 646	1926	268	8 465 914
1901—1910	313	4 094 417	1927	268	9 660 977
1911—1920	319	6 312 281	1928	264	4 668 801
1921—1925	270	6 584 408			

Tabblån över järnmalmsfångstens fördelning på län, som följer, visar, att av de två här ovan nämnda länen, vilka ju intaga en dominerande ställning med hänsyn till malmproduktionens omfattning, brytningen nedgått förhållandevis mera i Kopparbergs än i Norrbottens. Förskjutningen till förmån för Örebro län sammanhänger med att en del gruvor, vid vilka driften under de senaste åren varit helt eller delvis nedlagd, stått utanför konflikten och sålunda kunnat draga fördel av det onormala läget på malmmarknaden. Inom Östergötlands län har som synes under 1928 ingen malmfångst ägt rum. Den mycket starka minskningen för Uppsala län beror på att Dannemoragruvorna icke arbetats under redogörelseåret. I Värmlands och Gävleborgs län, där gruvföretagen ej varit indragna i arbetskonflikten, har brytningen ökat jämfört med 1927.

¹⁾ Fr. o. m. 1921 utmål.

Järnmalmproduktionen inom olika län åren 1913, 1927 och 1928.

L ä n	Vunnen malm (inkl. slig)					
	1913		1927		1928	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%
Stockholms län	46 500	0·6	25 869	0·3	10 264	0·2
Uppsala län	62 299	0·8	23 521	0·3	6 521	0·2
Södermanlands län	46 524	0·6	41 798	0·4	16 229	0·4
Östergötlands län	4 078	0·1	20 969	0·2	—	—
Malmöhus län	¹⁾ 13 115	0·2	—	—	—	—
Värmlands län	60 494	0·8	61 514	0·6	66 727	1·4
Örebro län	558 592	7·5	269 189	2·8	220 190	4·7
Västmanlands län	345 230	4·6	221 327	2·3	103 643	2·2
Kopparbergs län	1 402 044	18·8	1 945 612	20·1	855 617	18·3
Gävleborgs län	23 092	0·3	13 079	0·1	17 394	0·4
Norrbottnens län	4 913 603	65·7	7 038 099	72·9	3 372 216	72·2
Hela riket	7 475 571	100·0	9 660 977	100·0	4 668 801	100·0

Nedanstående tablå avser att visa utbytet av malm i förhållande till totala berg- och malmbrytningen inom fyndigheterna i olika landsdelar.

Berg- och malmbrytningen i järngruvorna samt malmvärdet år 1928.

L ä n	Inom fyndigheten brutet berg och malm	Vunnen direkt användbar malm	Direkt användbar malm i % av bergbrytningen	Vunnen anrikningsmalm	Anrikningsmalm i % av bergbrytningen	All producerad direkt användbar malms	
						värde 1 000 kr.	medelvärde per ton kr.
	Ton			Ton			
Stockholms län	17 301	—	—	17 240	99·6	3	2·09
Uppsala län	22 164	6 521	29·4	6 907	31·2	59	8·99
Södermanlands län	33 474	3 966	11·8	25 308	75·6	45	11·22
Värmlands län	123 041	48 727	39·6	30 545	24·8	450	9·02
Örebro län	343 961	157 284	45·7	112 977	32·8	1 350	7·85
Västmanlands län	166 659	59 416	35·7	87 707	52·6	604	9·90
Kopparbergs län	1 239 754	792 777	63·9	78 487	6·3	7 351	9·22
Gävleborgs län	25 109	4 219	16·8	16 639	66·3	63	15·00
Norrbottnens län	3 641 811	3 277 159	90·0	108 072	3·0	29 088	8·87
Hela riket 1928	5 613 274	4 350 069	77·5	483 882	8·6	39 013	8·91
» » 1927	11 354 519	9 018 263	79·4	1 125 749	9·9	90 493	10·00

I den direkt användbara malmen och anrikningsgodset ha ej inräknats ur äldre varp erhållna kvantiteter. Värdesiffrorna avse däremot *all* under året vunnen direkt användbar malm. Om hänsyn toges huvudsakligen till den direkt användbara malmen, framgår tydligt av tablå, att malmutbytet vid de norrbottniska fälten med deras övervägande brytning i dagen vida överträffar motsvarande utbyte vid de mellansvenska gruvorna. Som synes har malmutbytet vid brytningen i stort sett nedgått från 1927 till 1928. Den betydande

¹⁾ Slig framställt av varpmalm från Gällivare.

sänkningen av genomsnittspriset per ton producerad malm står i samband med förhållandevis större minskning i fångsten av de värdefullaste malmsorterna än av de lägre kvaliteterna.

Av all under året vunnen direkt användbar malm, 4 377 172 ton, bestod 4 252 130 ton av primamalm och 125 042 ton av andra kvaliteter. Av sistnämnda mängder hade resp. 965 297 och 75 443 ton erhållits vid 25 i samband med gruvbrytningen drivna magnetiska sovrings- och separeringsverk, medan motsvarande siffror för 1927 voro resp. 1 919 646 och 165 520 ton.

Av nedan meddelade sammanställningar framgår den vunna primamalmens beskaffenhet med hänsyn till järn-, fosfor- och svavelhalt.

Primamalmen, fördelad länsvis efter olika järnhalt år 1928.

L ä n	Järnhalt				Summa
	Under 40 %	Fr. o. m. 40 % intill 50 %	Fr. o. m. 50 % intill 60 %	Fr. o. m. 60 % intill 70 %	
	T o n				
Uppsala län	—	—	5 894	—	5 894
Södermanlands län	—	—	2 483	1 400	3 883
Värmlands län	—	—	44 996	4 819	49 815
Örebro län	—	32 468	94 484	15 956	142 908
Västmanlands län	—	27 924	26 433	106	54 463
Kopparbergs län	7 968	16 080	122 840	563 178	710 066
Gävleborgs län	—	—	4 219	—	4 219
Norrbottnens län	—	24 011	—	3 256 871	3 280 882
Hela riket 1928	7 968	100 483	301 349	3 842 330	4 252 130
» » 1927	83 621	94 857	587 204	8 057 765	8 823 447

Primamalmen, fördelad länsvis efter olika fosforhalt år 1928.

L ä n	Fosforhalt						Summa
	Under 0·01 %	Fr. o. m. 0·01 % intill 0·05 %	Fr. o. m. 0·05 % intill 0·1 %	Fr. o. m. 0·1 % intill 0·6 %	Fr. o. m. 0·6 % intill 1 %	1 % eller däröver	
	T o n						
Uppsala län	—	5 894	—	—	—	—	5 894
Södermanlands län	—	2 483	—	1 400	—	—	3 883
Värmlands län	41 410	7 067	1 338	—	—	—	49 815
Örebro län	65 068	74 957	2 883	—	—	—	142 908
Västmanlands län	43 482	10 981	—	—	—	—	54 463
Kopparbergs län	33 960	24 912	—	—	196 982	454 212	710 066
Gävleborgs län	4 219	—	—	—	—	—	4 219
Norrbottnens län	—	483 699	117 488	385 614	550 424	1 743 657	3 280 882
Hela riket 1928	188 139	609 993	121 709	387 014	747 406	2 197 869	4 252 130
» » 1927	234 117	933 491	286 197	757 758	1 387 789	5 224 095	8 823 447

Primamalmen, fördelad länsvis efter olika svavelhalt år 1928.

L ä n	Svavelhalt			Summa
	Under 0·01 %	Fr. o. m. 0·01 % intill 0·05 %	0·05 % eller däröver	
	T o n			
Uppsala län	—	5 894	—	5 894
Södermanlands län	2 483	—	1 400	3 883
Värmlands län	10 401	24 774	14 640	49 815
Örebro län	18 662	83 815	40 431	142 908
Västmanlands län	—	25 463	29 000	54 463
Kopparbergs län	574 787	113 151	22 128	710 066
Gävleborgs län	—	4 219	—	4 219
Norrbottnens län	1 992 454	300 910	987 518	3 280 882
Hela riket 1928	2 598 787	558 226	1 095 117	4 252 130
» » 1927	1 827 044	5 384 291	1 612 112	8 823 447

Brytningen av fosforfattigare malmer har som synes nedgått jämförelsevis mera än av fosforrika.

Malmerna med en svavelhalt av fr. o. m. 0·01 intill 0·05 % representerade 1928 endast 13·1 % av hela primamalmfångsten mot ej mindre än 61·0 % år 1927. Denna betydande förskjutning beror framför allt på, att den malmkvalitet, som väger tyngst, den s. k. G-malmen från Kiirrunavaara, för redogörelseåret redovisats med en svavelhalt av 0·006 % mot 0·014 % för år 1927.

Från gruvorna erhöles under 1928 förutom direkt användbar malm även 510 259 ton för anrikning lämplig produkt. Därav härrörde 254 500 ton från större delen av å föregående sida omnämnda 25 magnetiska sovrings- och separeringsverk jämte ytterligare 7 dylika verk. Motsvarande kvantiteter utgjorde 1927 resp. 1 140 232 och 598 954 ton. Av anrikningsgodset framställes vid anrikningsverken järnmalmsslig, vilken delvis bearbetas till briketter eller sinter vid härför anlagda verk. Beträffande ifrågavarande produktion meddelas nedan en översikt.

Produktionen av slig, briketter och sinter av järnmalm åren 1913 och 1924—1928.

Å r	Slig		Briketter		Sinter	
	Kvantitet Ton	Värde Kr.	Kvantitet Ton	Värde Kr.	Kvantitet Ton	Värde Kr.
1913	657 976	6 624 033	333 252	5 133 628	—	—
1924	438 435	4 674 830	75 725	1 645 010	143 964	2 882 158
1925	499 348	4 874 754	38 979	815 242	144 382	2 610 630
1926	454 981	4 679 295	33 782	726 811	143 661	2 496 605
1927	616 102	6 083 446	29 451	595 440	177 800	2 973 086
1928	291 629	2 898 612	29 903	584 130	148 228	2 573 341

Sligproduktionen har sålunda under 1928 nedgått med 52·7 % och sinter-tillverkningen med 16·6 %. Brikettproduktionen har kunnat hålla sig kvar på 1927 års likvisst mycket låga nivå.

Den framställda sligens järnhalt i förhållande till det behandlade rågodset belyses av följande tablå.

Det bearbetade anrikningsgodsets och sligens järnhalt år 1928.

R å g o d s		Därav framställd slig i ton med en järnhalt av i genomsnitt				
Med en järnhalt av i genomsnitt	Ton	Under 50 %	50 % in- till 60 %	60 % in- till 70 %	70 % och däröver	Summa
Under 30 procent	28 961	—	—	8 481	—	8 481
Fr. o. m. 30 intill 40 procent	247 544	—	10 416	99 304	—	109 720
» » » 40 » 50 »	326 757	—	3 340	121 280	48 808	173 428
Summa 1928	603 262	—	13 756	229 065	48 808	291 629
» 1927	1 213 741	3 335	32 878	451 537	128 352	616 102

Utbytet av färdig vara, d. v. s. sligkvantiteten i förhållande till mängden behandlat rågods, utgjorde 48,3 %. Något anrikningsgods med en järnhalt av 50 % eller däröver har ej bearbetats under redogörelseåret.

I nedanstående översikt är den producerade sligen fördelad efter olika fosfor- och svavelhalt.

Järnmalmssligens fosfor- och svavelhalt år 1928.

	Under 0,01 %	Fr. o. m. 0,01 % intill 0,05 %	Fr. o. m. 0,05 % intill 0,1 %	Fr. o. m. 0,1 % intill 0,6 %	Fr. o. m. 0,6 % intill 1 %	1 % eller däröver	Summa
	Ton	Ton	Ton	Ton	Ton	Ton	Ton
Sligen fördelad							
efter fosforhalt	144 133	89 456	3 882	54 158	—	—	291 629
» svavelhalt	46 452	99 953		145 224			291 629

Förutom ovan redovisade slig, erhållen genom anrikning av järnmalm, har under 1928 vid tvenne kopparverk som biprodukt vid framställning av koppar ur svavelkisbränder erhållits s. k. purple-ore, med hänsyn till järnhalt jämförlig med järnmalmsslig (55 à 58 % järn). Ifrågavarande produktion uppgick till 123 696 ton med ett värde av 807 217 kronor, medan kvantiteten för år 1927 utgjorde 176 346 ton. Vid det ena av verken ha av 64 884 ton purple-ore framställts 63 594 ton briketter (131 426 ton 1927) med värdet 983 800 kronor, vid det andra av 45 046 ton purple-ore 44 275 ton sinter (39 658 ton 1927) med värdet 565 170 kronor.

Om graden av sysselsättning under senare år vid gruvarbete under jord, i dagbrott och vid allt egentligt gruvarbete överhuvud giver tablån å sid. 13 en föreställning.

Gruvbrytningens fördelning på arbete under jord och i dagbrott.

År	Arbete under jord			Arbete i dagbrott			Allt arbete med malmfångsten		
	Under jord brutet berg och malm Ton	Antal därmed sysselsatta arbetare	Ton per arbetare	I dagen brutet berg och malm Ton	Antal därmed sysselsatta arbetare	Ton per arbetare	Totala kvantiteten vunnen malm Ton	Samtliga arbetare	Ton per arbetare
1913.....	4 652 001	3 625	1 283	6 337 004	2 151	2 946	7 475 571	11 811	633
1924.....	4 195 663	2 475	1 695	5 281 554	733	7 205	6 499 730	7 459	871
1925.....	5 550 669	2 570	2 160	6 511 530	812	8 019	8 168 546	7 773	1 051
1926.....	5 546 724	2 462	2 253	7 079 304	780	9 076	8 465 914	7 227	1 171
1927.....	6 378 850	2 769	2 304	7 820 284	911	8 584	9 660 977	8 046	1 200
1928.....	3 409 641	3 109	1 097	3 804 825	1 115	3 412	4 668 801	8 888	525

Då i den officiella produktionsstatistiken siffrorna rörande arbetarpersonalens antal avse medelantal under verksamhetstiden sysselsatta arbetare, ha 1928 års siffror rörande vunnen malmkvantitet per arbetare givetvis kommit att bli högst onormala, vilket förstärkts av att efter konflikternas biläggande arbetsstyrkan ökades vid ett flertal gruvfält i och för forcering av brytningen. I övrigt har kvantiteten vunnen malm per arbetare på senare år avsevärt stegrats i samband med driftskoncentration, ökad användning av mekaniska hjälpmedel och i allmänhet bättre utnyttjande av produktionsapparaten.

Samtliga de sifferuppgifter, som i det föregående meddelats, avse produktionen från gruvor. Därjämte ha under år 1928 ur vissa småländska sjöar erhållits 4 077 ton *sjö- och myrmalm* med värdet 61 156 kronor. Totala kvantiteten under redogörelseåret vunnen järnmalm av alla slag uppgår till 4 672 878 ton med ett värde av 41 973 030 kronor. Motsvarande siffror för 1927 voro resp. 9 664 451 ton och 96 601 411 kronor.

Exporten av järnmalm under 1928 uppgick enligt handelsstatistiken till endast 5 008 923 ton styckemalm och slig med värdet 69 913 686 kronor samt 84 025 ton briketter med värdet 1 294 288 kronor, medan 1927 exporten var 10 587 667 ton styckemalm och slig med värdet 150 751 329 kronor samt 128 098 ton briketter med värdet 1 977 495 kronor.

Tackjärn.

I samband med starkt stegrad livaktighet inom den svenska verkstadsindustrin och något höjda noteringar å valsverksfabrikat på kontinenten har järnhanteringen under 1928 kunnat uppnå ökad sysselsättning. Bättre utnyttjande av produktionskapaciteten har givetvis medfört en välbehövlig förbättring av förhållandet mellan försäljningsvärde och produktionskostnader. Tillverkningen av tackjärn under 1928 uppnådde, såsom nedan visas, endast 396 092 ton och har sålunda nedgått med 5.2 % från 1927. Förhållandet synes visserligen icke stämma väl överens med järnhanteringsens nyss antydda frammarsch, men berörda produktionsminskning torde förklaras av dels och främst till följd av driftinställelsen vid gruvorna uppkommen malmbrist, dels önskan att ytterligare nedbringa vid verken befintliga onödigt stora tackjärns-lager.

Produktionen av tackjärn åren 1861—1928.

Årligen	Ton	Årligen	Ton	År	Ton
1861—1870	236 340	1911—1920	675 261	1925	431 988
1871—1880	347 468	1921—1925	361 297	1926	462 155
1881—1890	437 978	1913	730 207	1927	417 765
1891—1900	494 471	1924	513 255	1928	396 092
1901—1910	547 837				

Av nedanstående tablå över tackjärnsproduktionens fördelning på olika huvudslag framgår, att några av dessa 1928 uppvisa ökade kvantiteter. Framför allt gäller detta aduceringstackjärn men även i mindre mån smidestackjärn och surt bessemertackjärn. För basiskt bessemertackjärn uppgår minskningen till 18·0 %.

Produktionen av olika slags tackjärn åren 1913, 1927 och 1928 i ton.

Olika slag av tackjärn samt gjutgods, framställt direkt från masugn	1913	1927	1928
Smidestackjärn	186 090	32 986	35 847
Bessemertackjärn, för sur process.....	141 641	28 939	31 233
” ” ” basisk ”		81 413	66 784
Martintackjärn, för sur process	358 437	130 700	126 380
” ” ” basisk ”		59 168	55 534
Gjuttackjärn för aducering.....	14 250	11 382	16 097
” ” andra ändamål	15 891	64 141	56 333
Gjutgods, framställt direkt från masugn	13 898	9 036	7 884
Summa	730 207	417 765	396 092

Värdet av redogörelseårets totala tackjärnsproduktion har uppgivits till 37 919 780 kronor eller i genomsnitt 96 kronor per ton, vilket betyder en ytterligare sänkning i förhållande till 1927, då motsvarande medelvärde utgjorde 97 kronor.

Tackjärnstillverkningen inom olika län åren 1913, 1927 och 1928.

L ä n	1913		1927		1928	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%
Stockholms län	18 363	2·5	14 691	3·5	5 278	1·3
Uppsala län	34 146	4·7	8 079	1·9	3 363	0·8
Södermanlands län	1 266	0·2	43 515	10·4	42 805	10·8
Östergötlands län	19 576	2·7	4 862	1·2	7 561	1·9
Jönköpings län	1 070	0·1	1 529	0·4	1 181	0·3
Kalmar län	10 663	1·5	—	—	—	—
Älvsborgs län	7 334	1·0	16 212	3·9	17 494	4·4
Värmlands län	62 309	8·5	38 849	9·3	45 882	11·6
Örebro län	171 836	23·5	53 315	12·8	60 827	15·4
Västmanlands län	72 572	9·9	57 489	13·8	49 848	12·6
Kopparbergs län	191 474	26·2	116 752	27·9	93 039	23·5
Gävleborgs län	108 659	14·9	62 472	14·9	68 814	17·4
Västernorrlands län	7 028	1·0	—	—	—	—
Norrbottnens län	23 911	3·3	—	—	—	—
Hela riket	730 207	100·0	417 765	100·0	396 092	100·0

Tablån nederst å sid. 14 visar, att tackjärnsproduktion under 1928 bedrivits i samma län som under 1927, men att i flertalet landsdelar tillverkningens omfattning minskats. Ökning uppvisa dock bl. a. Örebro, Gävleborgs och Värmlands län.

Framställning av bessemertackjärn bedrivs endast i Värmlands, Kopparbergs och Gävleborgs län. Tillverkningen av aduceringstackjärn är koncentrerad till Örebro län, medan mer än hälften av övrigt gjuttackjärn kommer på Södermanlands län. Produktionen av smidestackjärn och i synnerhet martintackjärn är mera jämnt fördelad på olika riksdelar.

Tackjärnstillverkningen per masugn åren 1913 och 1924—1928.

År	Antal masugnar i verksamhet	Blåsningstid	Medeltillverkning	Medelblåsningstid	Medeltillverkning per dygn och masugn
			per masugn		
			Dygn	Ton	Dygn
1913.....	117	35 265	6 241	301	20·73
1924.....	82	19 700	6 213	240	25·89
1925.....	75	15 725	5 717	210	27·22
1926.....	67	15 718	6 846	235	29·13
1927.....	58	14 030	7 170	242	29·63
1928.....	62	13 871	6 371	224	28·44

Av samtliga i landet befintliga brukbara masugnar, vilkas antal beräknas till 121, voro under redogörelseåret 62 eller något över hälften, fördelade på 43 verk, påblåsta, men en stor del blott under kortare tidsperioder. Nedgången i siffrorna rörande medeltillverkning och medelblåsningstid per masugn torde stå i visst samband med arbetsinställelsen inom gruvhanteringen och dess följdverkningar. Lokalt sett belyses berörda förhållanden av nedanstående tablå.

Tackjärnstillverkningen per masugn i olika län åren 1913, 1927 och 1928.

L ä n	Medeltillverkning			Medelblåsningstid			Medeltillverkning per dygn och masugn		
	per masugn								
	Ton			Dygn			Ton		
	1913	1927	1928	1913	1927	1928	1913	1927	1928
Stockholms län	9 182	14 691	5 278	342	358	112	26·85	41·04	47·13
Uppsala län	5 691	6 940	2 248	330	282	92	17·25	24·61	24·43
Södermanlands län	1 266	21 757	21 403	207	232	205	6·12	93·78	104·40
Östergötlands län	6 525	4 862	7 561	318	235	364	20·52	20·69	20·77
Jönköpings län	1 070	1 529	1 181	144	192	145	7·43	7·96	8·14
Kalmar län	10 663	—	—	283	—	—	37·68	—	—
Älvsborgs län	7 334	8 106	8 747	339	314	336	21·63	25·82	26·03
Värmlands län	4 451	5 550	5 735	297	264	259	14·99	21·02	22·14
Örebro län	5 207	3 808	4 345	287	190	219	18·14	20·04	19·84
Västmanlands län	6 597	9 457	7 121	320	319	245	20·62	29·65	29·07
Kopparbergs län	7 978	8 981	7 753	292	208	188	27·32	43·18	41·24
Gävleborgs län	6 392	6 247	5 293	323	275	229	19·79	22·72	23·11
Västernorrlands län	7 028	—	—	362	—	—	19·41	—	—
Norrbottnens län	11 956	—	—	340	—	—	35·16	—	—
Hela riket	6 241	7 170	6 371	301	242	224	20·73	29·63	28·44

I tablan nedan är det framställda tackjärnet fördelat efter olika tillverkningsmetoder. Som synes uppvisar 1928 endast elektrotackjärn, framställt medelst träkol och koks i blandning, stegring från 1927.

Tackjärnsproduktionen åren 1913, 1927 och 1928 med fördelning på olika framställningssätt.

	1913			1927			1928		
	Antal användande ugnar	Blåsningstid Dygn	Tillverkning Ton	Antal användande ugnar	Blåsningstid (drift-) Dygn	Tillverkning Ton	Antal användande ugnar	Blåsningstid (drift-) Dygn	Tillverkning Ton
Vanlig masugn	111	33 825	698 241	50	11 963	340 779	52	11 731	321 258
därav med enbart träkol.	104	.	591 605	47	11 039	254 722	49	10 956	243 652
" " " koks...	6	.	100 685	3	924	86 057	3	775	77 606
" " träkol och koks i blandning	1	.	5 951	—	—	—	—	—	—
Elektrisk masugn	6	1 440	31 966	8	2 067	75 101	10	2 140	73 719
därav med enbart träkol.	6	1 440	31 966	7	2 015	73 183	8	1 936	64 725
" " träkol och koks i blandning ¹⁾	—	—	—	1	52	1 918	2	204	8 994
Annan elektrisk ugn än masugn (med träkol och träkolsstybb).....	—	—	—	2	371	1 885	1	197	1 115
Summa	117	35 265	730 207	60	14 401	417 765	63	14 068	396 092

Under redogörelseåret producerades kokstäckjärn i Södermanlands och Kopparbergs län, elektrotackjärn förutom i sistnämnda län även i Älvsborgs, Värmlands och Uppsala län (i det senast nämnda i annan elektrisk ugn än masugn).

Slutligen meddelas nedan tvenne tabeller för att belysa, huru stor del av det tillverkade tackjärnet som varit avsedd för direkt försäljning genom export eller inom landet, varvid fördelning skett dels å olika slags tackjärn, dels å olika län.

Tackjärnets värde och avsättning år 1928 med fördelning på olika slags tackjärn.

Slag av tackjärn	Hela tillverkningen		Därav till avsalu		
			genom export	inom landet	Kr.
	Ton	Kr.	Ton		
Smidestackjärn	35 847	3 243 453	5 997	9 432	1 353 018
Bessemertackjärn, för sur process ...	31 233	3 465 410	2 100	2 802	465 690
" " basisk "	66 784	6 010 560	—	—	—
Martintackjärn, för sur process.....	126 380	12 749 148	26 282	25 847	5 048 689
" " basisk "	55 534	4 958 949	2 407	25 681	2 414 350
Gjuttackjärn för aducering	16 097	1 495 678	12 207	3 890	1 495 678
" " andra ändamål	56 333	4 935 838	13 025	41 286	4 715 835
Gjutgods, framställt direkt från masugn	7 884	1 060 744	—	2 202	319 247
Summa 1928	396 092	37 919 780	62 018	111 140	15 812 507
" 1927	417 765	40 426 130	73 092	107 511	16 831 536

¹⁾ Dessa elektromasugnar ha dock delvis använts för tackjärnsframställning med enbart träkol.

Tackjärnets värde och avsättning år 1928 med fördelning på olika län.

L ä n	Hela tillverkningen		Därav till avsalu		
			genom export	inom landet	Kr.
	Ton	Kr.	Ton		
Stockholms län	5 278	524 812	5 052	152	509 992
Uppsala län	3 363	307 000	1 093	1 050	195 000
Södermanlands län	42 805	3 130 582	3 651	38 734	3 100 872
Östergötlands län	7 561	700 020	—	—	—
Jönköpings län	1 181	165 000	600	581	165 000
Älvsborgs län	17 494	1 638 905	3 710	13 784	1 638 905
Värmlands län	45 882	4 615 151	7 341	6 516	1 585 500
Örebro län	60 827	5 824 618	25 836	19 982	4 344 409
Västmanlands län	49 848	4 672 958	12 011	21 193	3 140 337
Kopparbergs län	93 039	8 668 561	139	9 148	873 992
Gävleborgs län	68 814	7 672 173	2 585	—	258 500
Hela riket 1928	396 092	37 919 780	62 018	111 140	15 812 507
» » 1927	417 765	40 426 130	73 092	107 511	16 831 536

Av 1928 års totala tackjärnsproduktion ha 43·7 % angivits vara avsedda till direkt försäljning, vilket är praktiskt taget samma relation som 1927 (43·2 %). Däremot har en otvetydig förskjutning ägt rum beträffande avsättningsmarknaden, i det att tackjärn för försäljning inom landet ökats samtidigt med att exporttackjärnets siffra sjunkit avsevärt. Det sagda gäller i all synnerhet surt martintackjärn. Exporten av tackjärn uppgick enligt handelsstatistiken 1928 till endast 72 073 ton mot 87 484 ton år 1927.

Ferrolegeringar.

Järnsvamp.

Produktionen av *ferrolegeringar*, som under de senare åren befunnit sig i ständig stegring, har under 1928 undergått en ytterligare ökning med 12·7 %.

Produktionen av ferrolegeringar åren 1913 och 1924—1928 i ton.

Å r	Kiseljärn	Kisel- alumi- niumjärn	Kisel- alumi- nium- mangan- järn	Kisel- mangan- järn	Mangan- järn	Spegel- järn	Kromjärn	Wolfram- järn	Fosfor- järn	Summa
1913	9 863	—	136	1 375	—	50	760	—	—	12 184
1924	13 218	52	41	2 238	1 505	—	2 295	—	—	19 349
1925	18 216	313	53	1 348	1 652	64	4 897	4	—	26 547
1926	20 466	400	63	4 065	1 999	326	5 189	—	—	32 508
1927	23 838	22	62	3 396	1 837	636	6 947	—	15	36 753
1928	23 861	—	172	4 579	2 286	658	9 864	—	—	41 420

Omstående tablå innehåller uppgifter beträffande värde och försäljning av olika slags ferrolegeringar.

Ferrolegeringarnas värde och avsättning år 1928.

Olika slag av ferrolegeringar	Hela tillverkningen		Därav till avsalu		
			genom export	inom landet	Kr.
	Ton	Kr.	Ton		
Kiseljärn	23 861	5 081 368	21 287	2 438	5 046 213
Kiselaluminiummanganjärn	172	43 947	169	3	43 947
Kiselmanganjärn	4 579	1 083 465	4 197	382	1 083 465
Manganjärn	2 286	684 403	451	1 574	621 763
Spegeljärn	658	91 516	619	39	91 516
Kromjärn	9 864	6 766 377	8 077	1 525	6 532 411
Summa 1928	41 420	13 751 076	34 800	5 961	13 419 315
» 1927	36 753	12 029 297	32 621	3 758	11 931 273

Beträffande kromjärn observeras, att fr. o. m. 1927 års berättelse endast handelsfärdig, slutraffinerad produkt redovisas i motsats mot tidigare. I den historiska tabellen å omstående sida äro siffrorna justerade i enlighet härmed och sålunda jämförbara.

Redogörelseårets produktion av ferrolegeringar härrör från sammanlagt 40 ugnar, av vilka dock 1 huvudsakligen använts för annan elektrokemisk framställning. Den redovisade sammanlagda drifttiden utgjorde 10 075 dygn (resp. 35 ugnar och 8 804 driftdygn år 1927).

Vid ett reduktionsverk i Malmöhus län ha under 1928 i en ugn under 305 driftdygn framställts 6 014 ton *järnsvamp* med värdet 560 504 kronor mot 6 598 ton 1927. Av redogörelseårets tillverkning ha 2 165 ton uppgivits avsedda för export och 3 849 ton för försäljning inom landet.

Smidbara mellanprodukter.

Tillverkningen av vällmetall har ökats med 6·4 % under 1928 men kvarligger alltså på en jämfört med förkrigstiden synnerligen låg nivå. Av sammanställningen å sid. 20 framgår, att under redogörelseåret ej ens hälften av de befintliga brukbara härdarna varit i användning.

Produktionen av smältstycken och råskenor åren 1913 och 1924—1928.

År	Lancashiremetod	Andra härdmetoder		Summa smältstycken och råskenor	
	Ton	Ton	Ton	Värde i kr.	
1913	142 787	15 685	158 472	19 391 423	
1924	44 455	4 521	48 976	9 175 540	
1925	40 463	2 399	42 862	7 955 109	
1926	28 526	1 959	30 485	5 526 579	
1927	30 186	1 288	31 474	5 648 030	
1928	32 205	1 292	33 497	6 065 592	

Beträffande götmetall har produktionen av alla de olika huvudslagen utom bessemer ökats under redogörelseåret. Framför allt gäller detta elektrostål, som stegrats med ej mindre än 65·4 % från 1927, femdubblats under de senaste fem åren och numera representerar omkr. 15 % av hela götmetallproduktionen mot endast 0·4 % år 1913. För alla slag av götmetall tillsammans utgör ökningen under redogörelseåret 15·4 %.

Produktionen av götmetall åren 1913 och 1924—1928.

År	Bessemergötmetall		Martingötmetall		Degelstål-götmetall		Elektrostål-götmetall		Summa götmetall	
	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	%	Ton	Värde i kr.
1913.....	115 839	19·6	469 387	79·4	3 385	0·6	2 276	0·4	590 887	63 625 606
1924.....	63 632	12·7	398 466	79·5	1 292	0·3	37 552	7·5	500 942	83 486 750
1925.....	52 995	11·2	378 427	79·6	1 108	0·2	42 588	9·0	475 118	80 661 729
1926.....	82 916	16·7	363 887	73·5	1 094	0·2	47 323	9·6	495 220	80 078 299
1927.....	74 869	15·0	371 415	74·4	1 206	0·2	51 924	10·4	499 414	79 777 522
1928.....	66 917	11·6	422 045	73·3	1 324	0·2	85 886	14·9	576 172	92 807 654

I den redovisade kvantiteten elektrostålgötmetall ingår en post stål med lägre kolhalt, framställd vid Hagfors järnverk i Värmlands län direkt ur malm enligt den s. k. Flodin-Gustafssonska metoden.

Av följande tvenne tablåer belyses dels framställningen av bessemer- och martingöt jämte skrotat gjutgods allt efter användningen av sur eller basisk infodring, dels fördelningen — på grund av bristande redovisning delvis approximativ — av sur och basisk bessemer- och martingöt på hårdare och mjukare produkt (olika kolhalt).

Fördelning av bessemer- och martingötmetallen efter olika infodringsmetoder åren 1913, 1927 och 1928.

Tillverkningar	1913		1927		1928	
	Sur	Basisk	Sur	Basisk	Sur	Basisk
	T o n					
Bessemergöt	44 803	70 770	15 521	59 170	16 844	49 994
Bessemergjutgods, skrotat	266	—	178	—	4	75
Martingöt	177 860	276 983	168 259	193 883	194 355	217 743
Martingjutgods, skrotat	9 601	4 943	6 163	3 110	6 654	3 293
Summa	232 530	352 696	190 121	256 163	217 857	271 105
	585 226		446 284		488 962	

Bessemer- och martingöt, fördelade efter olika kolhalt åren 1913, 1927 och 1928.

Å r	Bessemergöt i ton			Martingöt i ton			
	sur		basisk	sur		basisk	
	0·5 % och däröver	under 0·5 %	under 0·5 %	0·5 % och däröver	under 0·5 %	0·5 % och däröver	under 0·5 %
1913.....	40 539	4 264	70 770	89 034	88 826	26 520	250 463
1927.....	11 006	4 515	59 170	141 860	26 399	11 402	182 481
1928.....	10 600	6 244	49 994	162 129	32 226	17 295	200 448

Tabell 3 visar, att av 1928 års produktion av elektrostålgöt, 81 375 ton, 22 628 ton hade en kolhalt av 0·5 % och däröver samt 58 747 ton under 0·5 %.

Tillverkningen av blåsstål eller oräckt brännstål uppgick under redogörelseåret till 21 ton mot 65 ton året förut.

Vällmetall framställdes under 1928 vid sammanlagt 17 verk, götmetall vid 39. Följande sammanställning visar, i vilken omfattning befintliga härdar och ugnar utnyttjats.

	Använda	Ej använda men bruk- bara	Använda i % av samtliga redovisade
<i>Härdar för framställning av vällmetall:</i>			
Lanchashirehärdar	64	58	52
Vallonhärdar	3	17	15
Skrotsmältningshärdar	6	5	55
Summa härdar	73	80	48

<i>Ugnar för framställning av götmetall:</i>			
Bessemerugnar: sura	9	2	82
basiska	5	1	83
Martinugnar: sura	33	9	79
basiska	30	7	81
Degelstålsugnar	5	1	83
Elektriska ugnar: ljusbåge-	¹⁾ 27	4	87
induktions-	2	1	67
Brännstålsugnar	1	1	50
Summa ugnar	112	26	81

Tablån visar, att medan i genomsnitt omkr. 80 % av alla befintliga ugnar för götmetallproduktion begagnats under åtminstone någon del av redogörelse-året, låg motsvarande siffra för färskningshårdarna vid c:a 50 %, oaktat att redovisningen på denna sistnämnda punkt troligen lider av en viss ofullständighet med avseende på ej använda men brukbara härdar.

Smitt, pressat och valsat järn och stål.

I tab. 4 redovisas produktionen år 1928 av stångjärn och -stål samt vissa andra smidda, pressade och valsade produkter, som, oberäknat i vissa fall omvällningar, framställts av förut ej vällda ämnen. I likhet med föregående år har därjämte i tabellen uppgivits värdet av manufakturvaror och mekaniska verkstadsprodukter, vilka blivit för avsalu framställda vid de i denna berättelse redovisade järnverken. Närmare specifikation av sistnämnda båda huvudslag av tillverkningar återfinnes i berättelsen om industri. Tabellen redogör sålunda, om och delvis helt summariskt, för samtliga vid järnverken framställda mera förädlade produkter.

Som tillverkningarna av ämnesjärn och även i viss utsträckning andra av de redovisade produkterna, i den mån desamma ej som sådana exporteras eller gå till försäljning inom landet, ytterligare omvalsas till högre förädlade tillverkningar av smidesjärn och stål, hava i tab. 4 för undvikande av dubbelräkningar endast upptagits slutsummor för exporterat eller inom riket försålt smitt och pressat samt valsat järn och stål men ej för hela tillverkningen därav. Denna åtgärd utesluter ej, att i slutsumman för inom landet försålda tillverkningar gömma sig en del dubbelräkningar, ty ett från ett verk till ett annat sålt parti kan av det senare verket hava vidare bearbetats. I vilken utsträckning antydda dubbelräkningar förekomma, låter sig emellertid ej på grundval av den årliga produktionsstatistikens material utreda.

¹⁾ Därav 1 för framställning av järn och stål direkt ur malm.

Tillverkningen av smitt, pressat och valsat järn och stål åren 1913, 1927 och 1928.

Varuslag	1913			1927			1928		
	Totala	Därav	Värde å	Totala	Därav	Värde å	Totala	Därav	Värde å
	kvanti- teten Ton	för export %	tillverk- ningarna 1 000 kr.	kvanti- teten Ton	för export %	tillverk- ningarna 1 000 kr.	kvanti- teten Ton	för export %	tillverk- ningarna 1 000 kr.
Stångjärn och -stål (inkl. stångjärnsav- hugg) m. m.	203 101	40·1	34 417	163 088	21·4	36 021	204 532	20·1	45 470
Billets, blooms etc.	287 749	5·1	34 378	348 697	1·1	62 359	386 913	1·2	69 770
Tubännen, ihåliga	27 763	38·3	6 575	16 929	34·9	5 449	20 040	37·0	6 516
» massiva	23 675	93·3	3 899	13 565	26·3	2 415	13 654	20·3	2 423
Annat ämnesjärn för manufakturering ...	44 687	0·2	5 404	16 885	21·3	5 268	16 517	18·1	5 642
Vinkeljärn, balkarm m. m. (inkl. hjulband)	32 777	4·4	5 123	16 027	11·6	3 201	17 958	11·9	3 386
Järnvägsskenor	2 570	—	308	1 586	—	222	6 777	—	932
Skarvjärn och botten- plåtar	574	—	77	883	—	168	1 114	—	225
Axlar	2 236	0·2	412	1 195	27·6	307	1 260	20·2	312
Grovjärn, ej spec.	398	—	54	207	87·4	234	433	81·8	431
Mediumjärn, ej spec.	5 617	34·3	859	10 072	33·6	3 099	11 333	37·6	3 620
Band-, söm- och annat finjärn	92 510	44·1	15 202	70 864	22·2	17 851	78 945	22·8	19 533
Valstråd	72 127	46·2	10 830	54 642	43·8	12 075	68 909	35·4	15 254
Strips	6 829	28·0	1 357	4 971	13·4	1 633	4 974	13·5	1 646
Grov- och mediumplåt	30 655	2·6	4 992	18 038	6·2	4 868	20 096	5·1	5 736
Tunnplåt	24 484	0·7	4 424	39 732	4·3	12 348	45 486	2·3	13 866

En översikt över tillverkningen av stångjärn och -stål samt andra grövre tillverkningar av smidesjärn och stål meddelas i tabellen ovan, som jämväl innehåller uppgifter angående huru stor del av de olika produkterna som uppgivits vara avsedd för avsalu genom export.

Av denna tablå liksom av ovannämnda tab. 4 i tabellbilagan framgår, att produktionen av hithörande fabrikat uppvisar en genomgående ökning under 1928. Tillverkningen av järnvägsskenor har mer än fyrdubblats från 1927, valstråd har stegrats med 26·1 %, stångjärn o. d. med 25·4 %, tunnplåt med 14·5 % samt band-, söm- och annat finjärn med 11·4 % o. s. v. Sammanlagda kvantiteten vid järnverken producerat för direkt försäljning avsett smitt, pressat och valsat järn och stål (stångjärnsavhugg och annat skrot ej inräknat) uppgick 1928 till 360 837 ton, vilket betyder en ökning på 20·8 % i förhållande till 1927. Försäljningen inom landet har stegrats långt starkare än på exportmarknaden.

Värdet av järnverkens avsaluproduktion av smitt, pressat och valsat järn och stål samt gjutgoods, manufakturvaror och mekaniska verkstadsprodukter framgår av följande sammanställning.

*Järnverkens avsaluproduktion av smitt, pressat och valsat järn och stål m. m.
åren 1913, 1927 och 1928.*

	1913	1927	1928
	Kr.	Kr.	Kr.
Smitt och pressat järn och stål	8 419 956	6 190 238	8 644 082
Valsat järn och stål:			
Ämnen	12 059 050	10 162 895	11 500 793
Grovjärn	8 024 345	7 299 899	9 500 216
Mediumjärn	16 888 975	16 680 719	19 412 651
Finjärn	24 102 210	24 652 958	27 911 980
Plåt	8 575 734	15 301 873	17 734 312
Summa	69 150 314	74 098 344	86 059 952
Summa smitt, pressat och valsat järn och stål	77 570 270	80 288 582	94 704 034
Manufakturvaror och verkstadsprodukter:			
Tackjärns- och metallgjutgods	1 617 081	2 261 637	2 573 342
Manufakturvaror av järn och stål	17 635 645	46 193 065	36 631 021
Maskingods och övriga verkstadsarbeten	15 717 494	22 995 815	32 441 706
Summa manufaktur och verkstadsprodukter	34 970 220	71 450 517	71 646 069

Totala redovisade värdet av järnverkens till avsalu avsedda tillverkningar av smitt, pressat och valsat järn och stål, järn- och stålmanufaktur samt mekaniska verkstadsprodukter uppgick följaktligen för redogörelseåret till 166·4 milj. kronor mot 151·7 milj. kronor 1927 och 112·5 milj. kronor 1913. Häre ingår ej värdet av den relativt obetydliga avsalupost vid tillverkningen fallet skrot för omsmältning, som redovisas i tab. 4 mom. 4.

Andra malmer än järnmalm.

En del av de företag, vilka producera s. k. ädlare malmer, voro indragna i den långvariga gruvkonflikten under år 1928. Under sådana förhållanden nedgick, såsom framgår av tab. 6 i tabellverket, den totala brytningen av ifrågavarande malmer sagda år till 60 983 ton direkt användbar malm av olika slag med ett sammanlagt värde av 1 844 462 kronor jämte 198 415 ton för anrikning avsedd produkt. Vid 11 anrikningsverk, varav 1 även användes för järnmalmsanrikning, framställdes under redogörelseåret av 193 243 ton rågods 37 375 ton slig av skilda slag med ett sammanlagt värde av 3 226 579 kronor. Verken voro i gång sammanlagt 43 350 timmar.

Under senare år har hela fängsten fördelat sig på de olika produkterna på sätt som framgår av följande sammanställning.

Produktionen av andra malmer än järnmalm åren 1913 och 1924—1928 i ton.

	1913	1924	1925	1926	1927	1928
Silver- och blymalm	3 222	2 777	3 252	3 987	7 428	5 687
Molybdenmalm	—	—	20	6	—	—
Kopparmalm	5 458	174	680	40	217	56
Manganmalm	4 001	10 881	10 941	15 258	16 823	15 790
Zinkmalm	50 752	47 691	51 183	56 267	62 526	34 101
Arsenikmalm	—	80	110	13 149	22 100	22 728
Svavel- och magnetkis	34 319	66 353	69 873	¹⁾ 69 759	69 239	19 996

Produktionsminskningen under 1928 har som synes framför allt träffat svavelkis och zinkmalm. Arsenikmalmsbrytningen har hållit sig väl uppe på 1927 års nivå.

¹⁾ Därav magnetkis 1 198 ton.

Fördelningen av 1928 års fångst på direkt användbar malm och slig jämte malmvärdena visas av sammanställningen nedan.

	Direkt användbar malm		Slig		Summa användbar malm	
	Ton	Värde i kr.	Ton	Värde i kr.	Ton	Värde i kr.
Silver- och blymalm	—	—	5 687	1 073 466	5 687	1 073 466
Kopparmalm	56	4 950	—	—	56	4 950
Manganmalm	14 012	379 519	1 778	108 891	15 790	488 410
Zinkmalm	5 984	304 363	28 117	2 021 017	34 101	2 325 380
Arsenikmalm	22 728	950 000	—	—	22 728	950 000
Svavelkis	18 203	205 630	1 793	23 205	19 996	1) 228 835

En i likhet med föregående år gjord reduktion av de ofta mycket olikvärdiga malmerna till innehållen ren metall har givit till resultat nedanstående översikt, vars siffror, särskilt i vad de avse guld och silver, på grund av bristande precision hos primäruppgifterna endast äro ungefärliga.

	Guld	Silver	Koppar	Mangan	Zink	Bly	Arsenik	Svavel
	kilogram		ton	ton	ton	ton	ton	ton
I direkt användbar malm.....	900	2 050	500	4 191	2 276	—	4 546	11 560
» slig	—	79	119	848	11 896	3 337	—	834
Summa 1928	900	2 129	619	5 039	14 172	3 337	4 546	12 394
» 1927	774	5 614	783	5 305	24 372	4 867	4 420	32 126

Härtill komma 632 ton järn, ingående i dels mangansligen från Långban, dels den såsom manganmalm rubricerade eulysiten från Södermanland. Framför allt må dock erinras om att jämte de malmer, vilka här betecknats såsom manganmalmer (med tillsammans 5 039 ton ren mangan), flerstädes i mellansvenska bergslagen brytas järnmalmer med stundom mycket betydande manganhalt. Produktionen av dylika uppgick enligt tabb. 1 och 2 under 1928 till 91 112 ton primamalm och 12 307 ton slig, tillsammans innehållande 5 400 ton ren mangan. Sammanlagt skulle alltså under redogörelseåret ha producerats åtminstone 10 439 ton mangan i olika slags malmer mot 15 923 ton år 1927.

Viktigast som exportvara av hithörande malmer är zinkmalm. På grund av starkt minskad brytning vid Ämmebergsfältet i samband med den långvariga arbetskonflikten sjönk utförseln från 50 430 ton 1927 till 39 982 ton under redogörelseåret.

Andra metaller än järn samt diverse närstående bergverksprodukter.

De i följande sammanställning upptagna totalkvantiteterna ädlare metaller utgöra rikets årsproduktion oavsett tillverkningsställe och utgångsmaterial, medan i tabellavdelningens tab. 5 endast redovisas produkter, framställda vid de i denna berättelse under rubriken »andra metallframställningsverk o. d.» inräknade företagen.

1) Något försäljningsvärde har ej kunnat uppgivas å 2 506 ton vid Boliden bruten kopparhaltig svavelkis.

Tillverkningen av andra metaller än järn åren 1913 och 1924—1928.

Å r	Guld		Silver		Frisk- och raffinably		Raffinadkoppar	
	Totala tillverkningen	Därav ur skrot	Totala tillverkningen	Därav ur skrot	Totala tillverkningen	Därav ur skrot	Totala tillverkningen	Därav ur skrot
	K i l o g r a m				T o n			
1913	30 374	5 000	1 137.1	100.0	1 235	—	4 215	—
1924	—	—	—	—	671	194	2 143	138
1925	—	—	—	—	817	94	3 828	101
1926	—	—	—	—	563	41	4 006	212
1927	—	—	—	—	415	85	5 552	146
1928	—	—	—	—	16	16	3 629	233

Å r	Handels- och finzink		Me- tallisk kobolt	Alumi- nium (ur skrot)	Platina (ur skrot)	Antimon (ur skrot)	Tenn (ur skrot)
	Totala tillverk- ningen	Därav ur skrot					
	T o n						
1913	2 115	—	—	—	—	—	—
1924	3 521	70	—	2	—	7	3
1925	4 747	75	5	41	0.004	5	2
1926	4 800	34	4	33	0.004	4	4
1927	4 681	34	5	12	0.003	3	6
1928	5 139	33	3	3	0.002	—	3

Beträffande de viktigaste hithörande produkterna har som synes tillverkningen av koppar 1928 kraftigt nedgått, medan zinkproduktionen undergått någon ökning. Beträffande bly har ingen raffinerad slutprodukt under redogörelseåret framställts vid bergverk.

Vid anläggningar, inordnade i bergsberättelsens grupp »andra metallframställningsverk o. d.», framställdes 1928 förutom i sammanställningen ovan ingående fabrikat bl. a. vissa närstående tillverkningar, nämligen 350 ton verkbley (råbley), 1 229 ton kopparskärsten, 5 423 ton cementkoppar, 254 ton råkoppar, 50 ton silverprecipitat, 9 ton koboltprecipitat och 2 ton koboltskärsten (samtliga halvprodukter), vidare 181 ton raffinerad(koppar-)slagg samt 16 ton pulveriserad brunsten. Dessutom må nämnas 3 619 ton zinkoxid.

Av hithörande tillverkningar ha vissa kvantiteter verkbley och kopparskärsten samt handelszink framställts genom elektrisk smältning.

Stenkol, eldfast lera och klinkerlera.

Stenkolsproduktionen uppnådde under 1928 en kvantitet av endast 358 513 ton, vilket innebär en nedgång på 10.0 % i förhållande till 1927. Inom Höganäsbolaget pågår sedan en tid tillbaka ett omfattande arbete i syfte att rationalisera och koncentrera stenkolsbrytningen. Vid Hyllinge gruva i Kristianstads län har verksamheten nedlagts.

Produktionen av stenkol och leror åren 1913 och 1924—1928 i ton.

Å r	Stenkol	Därav stenkol			Eldfast lera	Klinkerlera
	Totala kvantiteten	N:o 1	N:o 2	N:o 3		
1913.....	363 965	177 481	144 311	42 173	136 944	50 936
1924.....	437 856	233 110	139 620	65 126	149 072	37 319
1925.....	263 879	130 579	95 544	37 756	119 327	18 507
1926.....	383 673	191 229	134 320	58 124	172 936	45 871
1927.....	398 298	197 797	127 047	73 454	179 212	36 312
1928.....	358 513	175 430	119 098	63 985	176 603	36 612

Stenkolsproduktionen redovisas ovan fördelad på tre olika kvaliteter: n:o 1 med ett effektivt värmevärde av 4 800—5 600 värmeenheter och med askhalt till och med 13 %, n:o 2 med 3 900—4 600 värmeenheter och med askhalt från 14 till och med 35 % och n:o 3 med omkring 2 700 värmeenheter och med askhalt från 36 till och med 55 %.

Genomsnittliga brytningen under jord av berg, stenkol och lera per arbetare utgjorde 1928 enligt sammanställningen nedan 467 ton mot 450 ton 1927.

Den fortsatta stegringen av siffran för bruten stenkolsmängd per arbetare står i samband med driftens mekanisering.

År	Brytningsmängd berg, stenkol och lera under jord Ton	Antal arbetare under jord	Ton per arbetare
1927	690 106	1 532	450
1928	623 333	1 336	467

Den totala brytningsmängden är likväl större, än vad ovanstående siffror utvisa, enär även betydande, merendels obestämbara, kvantiteter sandsten och skiffer brytas men kvarlämnas som fyllning i gruvorna.

Oarbetad sten och stenarbeten.

Inom de flesta av de till stenindustrin hörande produktionsgrenarna har verksamheten under 1928 haft större omfattning än under närmast föregående år. Ej minst gäller detta granitstenhuggerierna. Gatstensproduktionen har sålunda stegrats från 809 957 ton till 883 061 ton eller med 9·0 %. En markerad förskjutning har samtidigt ägt rum från smågatsten till förmån för storgatstenen. Exporten av gatsten sjönk däremot från 830 436 ton 1927 till 781 728 ton 1928. I betraktande av den inhemska marknadens ringa betydelse i förhållande till den utländska synas sålunda stenhuggerifirmorna sistnämnda år i betydande utsträckning ha arbetat på lager. Av kantsten har 1928 huggits 97 983 ton eller 15·3 % mer än 1927, och en övergång till billigare sorter har här ägt rum. Även makadam och blocksten av vanlig (grå eller röd) granit och gnejs uppvisa betydligt ökade produktionssiffror. Blocksten av s. k. svarta och gröna graniter, som i stor omfattning utföres till Tyskland, utmärkes av en mycket stark uppgång. Redogörelseårets siffra, 52 814 ton, innebär näm-

Stenbrottens och stenhuggeriernas avsaluproduktion länsvis år 1928.

L ä n	Granit och gnejs			Svarta och gröna graniter		Täljsten	Skiffer
	Block- sten och krossad sten	Gatsten	Andra arbeten	Block- sten	Arbetad sten	Arbetad sten, alla slag	
	Ton	Kronor		Ton	Kronor		
Stockholms stad	—	—	47 381	—	21 969	—	—
Stockholms län	21 715	301 500	470 307	—	—	—	—
Uppsala län	—	17 000	6 500	10	5 000	—	—
Södermanlands län	30	—	32 200	—	—	—	—
Östergötlands län	413	—	67 372	—	47 241	—	36 570
Jönköpings län	6 385	1 216	87 138	6 298	38 020	—	—
Kronobergs län	—	19 928	34 789	8 725	98 859	—	—
Kalmar län	1 953	833 814	522 340	—	1 185 069	—	—
Blekinge län	5 716	3 039 467	394 951	6 702	276 966	—	—
Kristianstads län	107 877	89 219	82 101	31 062	58 855	—	—
Malmöhus län	209 933	—	320 123	—	71 203	—	—
Hallands län	33 196	770 270	298 181	11	—	—	—
Göteborgs och Bohus län...	71 164	12 307 811	3 171 590	6	49 520	—	12 533
Älvsborgs län	15 750	41 784	117 895	—	15 050	—	—
Skaraborgs län	—	—	33 275	—	650	—	9 269
Värmlands län	12 820	11 100	60 776	—	11 425	—	—
Örebro län	8	15 332	76 919	—	5 340	—	130 000
Västmanlands län	—	—	32 000	—	—	—	41 000
Västernorrlands län	20	18 400	19 600	—	—	—	—
Jämtlands län	2 907	6 359	—	—	—	527 500	—
Norrbottnens län	8 253	3 240	10 177	—	9 989	—	—
Hela riket 1928	497 640	17 476 440	5 885 615	52 814	1 895 156	527 500	229 372
» » 1927	398 183	16 002 827	6 111 802	41 294	1 810 773	389 170	204 175

L ä n	Sandsten, kvart- sit och flinta		Kalksten, dolomit och marmor				Fält- spat	Kvarts
	Råsten och krossad sten	Arbetad sten, alla slag	Råsten och krossad sten	Kalk- stens- mjöl	Arbeten av			
					Kalksten och dolomit	Marmor		
	Ton	Kronor	Ton		Kronor	Ton		
Stockholms stad	—	239	—	—	70 019	1 168 823	—	—
Stockholms län	—	—	140	—	5 498	78 631	9 756	7 329
Uppsala län	—	—	407	—	—	21 900	—	—
Södermanlands län	—	—	4 303	—	—	530 600	—	—
Östergötlands län	12 560	30 800	698	—	114 620	472 412	1 044	114
Jönköpings län	—	460	—	—	1 240	38 312	—	—
Kalmar län	1 428	—	650	—	154 786	27 500	—	—
Gotlands län	—	—	530 235	—	13 936	—	—	—
Blekinge län	—	—	—	250	—	—	198	176
Kristianstads län	—	—	450	19 750	—	—	—	—
Malmöhus län	73 389	89 244	97 900	20 531	8 190	214 136	—	—
Hallands län	—	—	—	—	—	1 912	684	1 078
Gothenborgs och Bohus län ..	—	—	—	—	—	326 641	4 612	14 941
Älvsborgs län	4 873	—	205	—	—	—	167	31 798
Skaraborgs län	521	—	12 041	—	133 243	5 000	—	—
Värmlands län	—	—	—	—	—	—	—	3 745
Örebro län	—	—	21 126	286	428 383	400 094	—	1 565
Västmanlands län	—	—	8 522	—	—	101 434	14 729	6 882
Kopparbergs län	—	—	13 224	1 581	—	—	—	4 825
Jämtlands län	—	—	8 548	—	435 325	—	—	—
Norrbottnens län	—	—	—	—	—	—	5 727	3 686
Hela riket 1928	92 771	120 743	698 449	42 398	1 365 240	3 387 395	36 917	76 139
» » 1927	88 565	97 312	632 570	43 230	1 526 307	3 193 524	29 251	62 280

ligen en stegring på hela 27·9 % från 1927. Kalkstensbrytningen har samtidigt ökat med 15·0 % till 610 477 ton. På fältspats- och kvartsproduktionens område konstateras en påfallande livaktighet. För omalen vara utgör ökningen under 1928 resp. 26·2 och 22·3 %. Beträffande slutligen kalkbruken har samma tendens, som iakttagits de senare åren, eller den kontinuerliga bränningsmetodens fram-marsch på den periodiskas bekostnad, under 1928 endast gjort sig märkbar så till vida, att produktionssiffran för den enligt förstnämnda metod framställda kalken kvarligger på 1927 års nivå, medan den periodiskt brända gått ytterligare något tillbaka. För periodisk bränning användes under redogörelseåret 505 fältugnar samt 7 kalkfyror och jordugnar, för kontinuerlig bränning 54 schaktugnar och 6 ringugnar jämte 2 roterande brännugnar och 2 dolomitugnar.

Den på Kinnekulle bedrivna försöksverksamheten för utvinning av olja ur alunskiffer har 1928 varit inställd.

Till den årliga bergverksstatistiken insamlas alltjämt uppgifter rörande den totala brytningskvantiteten av vissa bergarter, men dessa data publiceras hädanefter icke i tabellbilagan. För redogörelseåret äro dessa brytningsmängder följande: alunskiffer 279 175 ton (därav 277 042 ton till bränsle och 2 133 ton till cement- och skifferkalktillverkning), kvartsit 71 946 ton, flinta 16 468 ton, kalksten 2 230 964 ton (därav 124 162 ton kalkmargel, använd för cementfabrikation), marmor 5 748 ton och krita 23 000 ton.

Rörande några stenindustriella produkter redovisas i här föreliggande berättelse för första gången jämväl kvantitetsuppgift (ton).

B) Råmaterial och bränsle samt drivkraft.

Råmaterial och bränsle.

I tablån sid. 28 ha sammanställts uppgifter angående åtgången av vissa *råmaterial* inom järn- och metalltillverkningens olika huvudgrenar 1928, och äro här under rubrikerna »ferrolegeringar» och »götmetall» även inräknade smärre kvantiteter förbrukningsartiklar, vilka konsumerats för tillverkningen av hit-hörande produkter vid några anläggningar, som ej äro hänförliga till bergverk.

Konsumtionen av järnmalm (styeckemalm) har, såsom framgår av tabellen, i samband med minskad tackjärnsproduktion nedgått, medan sligförbrukningen hållits väl uppe på 1927 års nivå. Det sist sagda gäller även briketter, under det att sinterförbrukningen gått tillbaka. Konsumtionen av manganmalm och krommalm har ökat på grund av stegring i produktionen vid legeringsverken. Den starka minskning, som utmärker zinkmalm och svavelkisbränder, sammanhänger med de 1928 företagna driftsinskränkningarna vid metallframställningsverken och rosthyttorna.

Den ökade produktionen av götmetall och valsverksfabrikat under redogörelseåret återspeglas i avsevärt stegrade konsumtionssiffror för tackjärn och skrot, och en fortsatt kraftig uppgång för kvantiteten åtgångna ferrolegeringar tyder på stark frammarsch för framställningen av special- och kvalitetsstål.

Åtgången av vissa råmaterial vid järnverk samt andra metallframställningsverk
o. d. år 1928 i ton.

Slag av framställning	Järnmalm	Järnmalmslig	Briketter	Sinter	Mangalmalm	Krommalm, utländsk	Zinkmalm	Andra malmer o. d.
			av järnmalmsslig					
Tackjärn	462 894	47 920	30 301	131 137	2 711	—	—	—
därav vid framställning av:								
elektrotackjärn i masugn ...	102 187	8 136	—	11 401	¹⁾ 650	—	—	—
elektrotackjärn i annan ugn	55	—	—	—	—	—	—	—
kokstäckjärn ...	126 444	2 661	—	634	²⁾ 1 147	—	—	—
annat tackjärn	234 208	37 123	30 301	119 102	¹⁾ 914	—	—	—
Ferrolegeringar	75	289	—	—	³⁾ 13 072	24 104	—	—
Järnsvamp	—	10 615	—	—	—	—	—	—
Smältstycken och råskenor	—	61	—	—	—	—	—	—
Götmalm	14 430	1 624	259	—	¹⁾ 82	150	—	⁴⁾ 38
Andra metaller o. d.	—	—	—	—	¹⁾ 17	—	⁵⁾ 18 037	⁶⁾ 136 326
Summa 1928	477 399	60 509	30 560	131 137	15 882	24 254	18 037	136 364
» 1927	491 175	59 326	30 328	142 934	13 227	16 449	41 950	191 165

Slag av framställning	Tackjärn		Skrot			Ferrolegeringar	Slagg	Kalksten och dolomit	Kvarts	Elektroder
	svenskt	utländskt	eget	köpt						
				svenskt	utländskt					
Tackjärn	—	—	2 061	1 472	—	—	8 552	85 067	345	571
därav vid framställning av:										
elektrotackjärn i masugn ...	—	—	1 344	—	—	—	7) 2 952	16 281	66	563
elektrotackjärn i annan ugn	—	—	—	1 200	—	—	—	70	20	8
kokstäckjärn...	—	—	420	141	—	—	5 103	35 330	—	—
annat tackjärn	—	—	297	131	—	—	8) 497	33 386	259	—
Ferrolegeringar ...	6	—	84	12 887	—	—	11 000	159	42 669	2 412
Smältstycken och råskenor	36 151	—	574	256	—	—	—	—	—	—
Götmalm	288 581	9 128	188 796	133 214	7 153	7 204	—	25 672	19 623	451
Smitt, pressat och valsat järn och stål	—	—	413	2 021	—	—	—	10	1 282	—
Övriga järnverksprodukter	9 541	936	7 600	1 269	—	14	—	89	914	—
Andra metaller o. d.	—	—	—	—	—	—	—	3 322	—	—
Summa 1928	334 279	10 064	199 528	151 119	7 153	7 218	19 552	114 319	64 833	3 434
» 1927	312 487	5 893	161 493	126 069	2 400	5 612	18 278	114 262	59 184	2 870

¹⁾ Inhemsk. — ²⁾ Eulysit. — ³⁾ Därav 9 720 ton inhemsk malm, 1 203 ton inhemsk slåg och 2 149 ton utländsk malm. — ⁴⁾ Wolframalm (utländsk). — ⁵⁾ Därav 6 909 ton inhemsk och 4 634 ton utländsk zinkmalm, använd för metallframställning, samt 6 494 ton inhemsk zinkmalmsslåg för rostning. — ⁶⁾ Därav 136 116 ton kisbränder och 210 ton svavelkis, båda av utländskt ursprung. — ⁷⁾ Därav manganslagg 1 728 ton. — ⁸⁾ Därav kromslag 9 465 ton.

Den ökade förbrukningen av kvarts och elektroder står i samband med ovannämnda produktionsstegring vid legeringsverken jämte elektroståltillverkningens snabba uppsving. En närmare specifikation av vid götmetallframställningen åtgångna legeringar, enligt tablån sid. 28 utgörande 7 204 ton, samt metaller lämnas här nedan (de 14 ton ferrolegeringar, vilka i tablån ovan redovisas på rubriken »Övriga järnverksprodukter», utgöras av kiseljärn).

<i>Ferrolegeringar:</i>	<i>Ton</i>	<i>Metaller:</i>	<i>Ton</i>
Aluminiumjärn	1	Aluminium	28
Fosforjärn	3	Kobolt	8
Kiselaluminiumjärn	11	Koppar	4
Kiseljärn	1 762	Krom	1
Kiselmanganjärn	337	Molybden	2
Kromjärn	2 065	Nickel	329
Mangan- (och spegel-) järn	2 718		
Molybdenjärn	13		
Vanadinjärn	24		
Wolframjärn	270		

Även för metaller är konsumtionsökningen mycket betydande jämfört med 1927.

Förutom här ovan redovisade förbrukade råmaterial ha bl. a. uppgivits åtgångna vid framställning av tackjärn 288 ton mangankalk, vid tillverkning av ferrolegeringar 3 923 ton bränd kalk, 324 ton bauxit och 27 ton elektrodmassa, vid järnsvampsfabrikation 1 220 ton kalkmjöl, vid produktion av götmetall 259 ton bränd kalk, 74 ton flusspat och 4 ton kalciummolybdat, vid valsverk 86 ton sandsten och vid metallframställning 8 466 ton koksalt. Vid ett järnverk ha redovisats såsom mellanstadium vid elektrostålproduktionen 12 635 ton bessemermetall, insatt flytande i ugnarna.

Slutligen må påpekas, att de ovan under rubriken »Övriga järnverksprodukter» vid järnverken redovisade kvantiteterna råmaterial icke göra anspråk på fullständighet.

En allmän översikt över bergverkens förbrukning av bränsle 1928 lämnar tabellen å sid. 30, medan tablån över träkolsförbrukningen å sid. 31 är byggd på särskilda, specificerade uppgifter angående konsumtionen av träkol vid tillverkning av järn- och stålvaror. Att kvantitetssiffrorna i de båda tabellerna ej överensstämmer, beror dels på olika beräkningssätt från uppgiftslämnarnas sida (t. ex. med, resp. utan avstybbning), dels på att i sistnämnda tabell äro inräknade vissa kvantiteter träkol, förbrukade för tillverkning av bergverksprodukter vid några företag, som ej hänföras till bergverk, vilka kvantiteter jämte andra bränslemedel, som åtgått för dylik tillverkning vid anläggningar av denna kategori, även äro redovisade under rubrikerna »ferrolegeringar» och »götmetall» i tablån å följande sida (jfr ovan angående råmaterial). Siffrorna i sistberörda tabell angående bränslekonsumtionen inom vissa särskilda grenar av järnindustrien samt vid brikett- och sinterframställningen äro också närmast baserade på avgivna specialuppgifter.

Bland de för brikettering och sintring upptagna bränslemedlen ingår även det bränsle, som åtgått vid tillverkning av briketter och sinter av purple-ore.

Bränslekonsumtionen vid bergverken år 1928.

	Stenkol (inkl. stybb och briketter)	Koks	Koks- stybb	Torv- bränsle	Träkol	Träkols- stybb
	T o n			Hektoliter		
Järngruvor	8 875	1 295	7 399	—	9 840	305 321
därav vid brikettering och sintring...	7 479	—	7 399	—	—	305 321
Andra malmgruvor	187	342	—	—	40	—
Järnverk	292 440	129 521	23 839	321	16 892 870	43 430
vid framställning av:						
tackjärn	1 045	91 779	—	—	15 107 911	3 000
därav: elektrotackjärn i masugn	—	1 460	—	—	1 679 857	—
» i annan ugn	—	—	—	—	1 000	3 000
kokstackjärn	—	90 296	—	—	—	—
annat tackjärn	1 045	23	—	—	13 427 054	—
ferrolegeringar	746	3 173	21 105	—	487 864	22 288
järnsvamp	7 837	—	2 674	—	—	—
smältstycken och råskenor	50	—	—	—	917 883	—
götmetsall	96 653	5 086	189	317	157 830	560
smitt, pressat o. valsat järn o. stål	158 200	4 347	—	—	62 131	3 042
Andra metallframställningsverk o. d.	12 804	640	—	—	1 740	—
Stenkolsgruvor	15 827	—	—	—	—	—
Stenindustriella anläggningar	56 127	2 421	3 887	192	2 491	—
Summa 1928	386 260	134 219	34 625	513	16 906 981	348 751
» 1927	370 881	138 614	33 981	811	17 093 824	407 183

	Ved i större stycken (kastved)	Annat trä- bränsle	Flytande bränsle	Mas- ugns- gas	Alun- skiffer	Summa bränsle med reduktion till stenkol ¹⁾
	Kubikmeter	Ton	1 000 m ³	Ton	Ton	Ton
Järngruvor	2 731	2 128	78	1 756	—	24 402
därav vid brikettering och sintring...	15	1 968	49	1 756	—	20 957
Andra malmgruvor	609	380	53	—	—	767
Järnverk	144 553	362 491	1 862	47 730	—	808 789
vid framställning av:						
tackjärn	608	25	5	—	—	354 412
därav: elektrotackjärn i masugn	—	—	—	—	—	30 091
» i annan ugn	—	—	—	—	—	68
kokstackjärn	—	—	—	—	—	94 811
annat tackjärn	608	25	5	—	—	229 442
ferrolegeringar	—	—	—	—	—	34 910
järnsvamp	—	—	—	—	—	10 645
smältstycken och råskenor	63	—	—	—	—	15 665
götmetsall	83 481	248 769	807	2 502	—	143 250
smitt, pressat o. valsat järn o. stål	42 110	33 038	307	7 308	—	175 576
Andra metallframställningsverk o. d.	258	400	934	—	—	15 033
Stenkolsgruvor	—	—	2	—	—	15 830
Stenindustriella anläggningar	51 978	8 054	247	—	276 967	127 701
Summa 1928	200 129	373 453	3 176	49 486	276 967	992 522
» 1927	195 156	369 228	3 179	47 885	297 097	987 965

¹⁾ De använda reduktionstalen äro för: koks och koksstybb 1·05; torvbränsle 0·5; träkol och träkolsstybb 0·017; ved i större stycken 0·17; annat träbränsle 0·09; flytande bränsle 1·55; masugns gas 0·15; alunskiffer 0·2.

Träkolsförbrukningen vid verk med framställning av järn och stål år 1928.

1	2	3	4	5	6	7	8
L ä n	Träkol av skogsved		Träkol av sågverks- ribb		Träkol av skogsyved och såg- verksribb, milkolade och ugnskolade tillsam- mans	Värde i kronor	Medel- värde per hl i kronor
	Milkolade	Ugns- kolade	Milkolade	Ugns- kolade			
	H e k t o l i t e r						
Stockholms län	36	—	208 530	—	208 566	166 856	0·80
Uppsala län	249 842	—	10 957	—	260 799	216 463	0·83
Södermanlands län ...	35 001	—	25 000	—	60 001	35 649	0·59
Östergötlands län	257 260	—	172 620	—	429 880	283 545	0·66
Jönköpings län	25 300	2 500	53 600	—	81 400	62 400	0·77
Kronobergs län	—	—	125	—	125	140	1·12
Blekinge län	—	—	5 265	—	5 265	4 300	0·82
Älvsborgs län	239 393	2 054	220 483	54 784	516 714	549 474	1·06
Skaraborgs län	—	—	520	—	520	324	0·62
Värmlands län	1 644 570	—	113 856	91 324	1 849 744	1 848 900	1·00
Örebro län	2 336 457	4 800	811 799	281 115	3 434 171	2 847 065	0·83
Västmanlands län ...	1 812 986	240 880	418 695	464 925	2 937 486	2 333 344	0·79
Kopparbergs län	1 916 853	618 085	21 660	11 135	2 567 733	2 231 379	0·87
Gävleborgs län	3 170 568	515 455	1 011 088	9 875	4 706 986	4 107 654	0·87
Västernorrlands län...	7 755	41 303	178 434	8 575	236 067	169 338	0·72
Norrbottens län	—	—	—	99 250	99 250	96 990	0·98
Hela riket	11 696 021	1 425 077	3 252 626	1 020 983	17 394 707	—	—
Värde i kronor	10 334 145	1 274 595	2 539 061	806 020	—	14 953 821	—
Medelvärde per hl i kronor	0·88	0·89	0·78	0·79	—	—	0·86

Medelinköpspriset för förbrukade träkol utgjorde som synes 0·86 kr. per hl mot 0·87 kr. år 1927.

I likhet med föregående år ha vissa beräkningar gjorts i syfte att erhålla ett enhetligt mått på bergverkens totala konsumtion av bränslemedel. Resultatet av dessa beräkningar framgår av sista kolumnen i tablan å sid. 30. Redogörelseärets totala bränsleförbrukning skulle i enlighet härmed motsvara omkr. 993 000 ton stenköl, d. v. s. representera ett värmevärde av c:a 6 650 miljarder kalorier, vilket innebär en obetydlig ökning i förhållande till 1927. Givetvis kan ej vid detta slags beräkningar hänsyn tagas till det ganska växlande värmevärdet hos olika kvaliteter av ett och samma bränsleslag. Den erhållna total-siffran kan regelbundet anses något för hög, enär »stenkol» vid här ifråga-varande räkneoperationer genomgående anses betyda prima engelska kol, medan i verkligheten inom flera produktionsgrenar stenköl med betydligt lägre värmevärde förbrukas, såsom vid stenkolsbrytningen och järnsvampsframställningen, där nästan uteslutande svenska kol användas.

Förbrukningen av stenköl har som synes stegrats under 1928, beroende på ökad konsumtion vid järnverk och stenindustriella företag, medan koksät-gången i samband med minskad produktion av kokstackjärn sjunkit. Jäm-föras de olika huvudgrenarnas summasiffror för 1927 och 1928, visar det sig, att endast järnverken, vilka 1928 representerade ej mindre än 81·5 % av totala bränsleförbrukningen, uppvisa ökad konsumtion. Nedgången för malmgruvor och metallframställningsverk beror på den industriella verksamhetens in-skränkning 1928, medan vid stenkolsgruvorna den genomförda driftskoncentra-tionen synes ha medfört en betydande bränslebesparing. Stenindustriens totala bränslekonsumtion har ej ändrats nämnvärt från 1927.

De vid tillverkning av träkols-koks-tackjärn förbrukade råvarorna och bränsle-medlen äro i tabb. å sidd. 28 och 30 inräknade under rubr. »elektrotackjärn i masugn». En närmare redogörelse för åtgången av bränsle- och reduktionsmedel vid olika slag av tackjärnsframställning följer här nedan.

	Kvantitetsgrund och bränsleslag	Total- förbrukning	Medelförbrukning per ton tillverkat tackjärn
Elektrotackjärn i masugn: med enbart träkol	hl träkol	1 548 915	23.9 hl
» träkol-koks	{ " " } ton koks	130 942 } 1 458 }	.
Elektrotackjärn i annan ugn	{ hl träkol } » träkolsstybb	1 000 } 3 000 }	.
Kokstäckjärn	ton koks	90 296	1.2 ton
Träkolstäckjärn i vanlig masugn	hl träkol	13 427 054	55.1 hl

Nedan meddelas liksom i föregående berättelse en sammanställning över bergverkens konsumtion av elektrisk energi för elektrotermiska ändamål med fördelning på fem huvudrubriker.

	1 000 kWh
Tackjärnsmältning i elektrisk masugn	188 264
» » annan elektrisk ugn	900
Stålsmältning	68 588
Smältning av ferrolegeringar	333 024
» » metaller	45 836
Summa	636 612

Totalsiffran innebär en ökning på c:a 10 % i förhållande till 1927, vilket beror på stark stegring av de energimängder, som använts för smältning av ferrolegeringar och stål. För övriga ändamål konstateras nedgång. Av hela förbrukningen kom 1928 omkr. 52 % på ferrolegeringsframställning (48 % 1927) och 30 % på tackjärnsmältning (34 % 1927). I den under stålsmältning redovisade kvantiteten ingå 2.2 milj. kWh, förbrukade vid framställning av järn och stål direkt ur malm.

Drivkraft.

En översikt över den under 1928 vid bergverken använda drivkraften meddelas i tablån nedan.

Olika slag av motorer och deras fördelning på olika slag av bergverk år 1928.

	Gruvor, anriknings- och briketterings- verk		Järnverk		Andra metall- framställnings- verk o. d.		Sten- industriella anläggningar		Summa hkr
	Antal	Hkr	Antal	Hkr	Antal	Hkr	Antal	Hkr	
För omedelbar maskindrift:									
Vattenhjul	2	35	24	934	—	—	2	45	1 014
Vattenturbiner	8	440	202	30 065	—	—	2	57	30 562
Ångmaskiner	22	1 095	21	14 742	—	—	71	1 660	17 497
Olje- och gasmotorer ..	8	219	5	290	1	15	67	1 144	1 668
Elektriska motorer ..	2 507	95 639	7 151	192 554	346	4 215	1 144	16 098	308 506
Summa 1928	2 547	97 428	7 403	238 585	347	4 230	1 286	19 004	359 247
» 1927	2 506	95 262	7 233	237 393	340	4 317	1 160	17 403	354 375
För elektrisk generatordrift:									
Vattenturbiner	58	9 374	147	134 777	1	15	2	348	144 514
Ångmaskiner	3	220	3	370	2	630	2	90	1 310
Ångturbiner	2	505	8	7 730	—	—	—	—	8 235
Olje- och gasmotorer ..	—	—	10	6 845	—	—	4	260	7 105
Summa 1928	63	10 099	168	149 722	3	645	8	698	161 164
» 1927	65	13 199	164	148 574	2	630	10	748	163 151

Av den för omedelbar maskindrift använda kraften kommo ungefär två tredjedelar (66·4 %) på järnverken, medan gruvor, anriknings- och briketteringsverk tillsammans representerade över en fjärdedel (27·1 %). Av denna sistnämnda kraft, som synes utgörande 97 428 hästkrafter, användes för uppfordring och pumpning 25 345, för borrhning 17 957 och för andra ändamål 36 212 hästkrafter, varjämte vid anrikning redovisats 14 482 och vid brikettering 3 432 hästkrafter.

Fördelningen av drivkraften på de särskilda länen framgår av följande sammandrag, vari redovisas det effektiva hästkrafttalet hos såväl de för omedelbar drift som för drivande av elektricitetsgeneratorer använda motorerna.

Drivkraftens fördelning länsvis år 1928.

L ä n	Vattenhjul	Vatten- turbiner	Ångmaskiner	Ångturbiner	Olje- och gas- motorer	Summa primärmotorer	Elektriska motorer
Hästkrafter							
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	266
Stockholms län	—	—	290	375	148	813	1 459
Uppsala län	220	2 243	180	—	15	2 658	6 429
Södermanlands län	—	2 465	—	550	4 525	7 540	6 482
Östergötlands län	70	3 220	6	—	116	3 412	6 462
Jönköpings län	—	15	200	—	100	315	241
Kronobergs län	—	—	189	—	—	189	487
Kalmar län	—	—	135	—	57	192	1 994
Gotlands län	—	—	360	—	38	398	685
Blekinge län	25	1 740	110	—	234	2 109	2 883
Kristianstads län	20	—	455	—	103	578	3 247
Malmöhus län	5	48	1 810	130	204	2 197	7 205
Hallands län	—	—	—	—	42	42	2 995
Göteborgs och Bohus län	—	17	235	—	360	612	2 448
Älvsborgs län	—	2 340	365	—	55	2 760	13 940
Skaraborgs län	—	—	65	—	43	108	969
Värmlands län	180	63 625	—	—	—	63 805	22 057
Örebro län	169	17 726	190	1 005	630	19 720	31 436
Västmanlands län	105	14 863	485	475	307	16 235	31 179
Kopparbergs län	200	59 642	12 192	—	72	72 106	86 556
Gävleborgs län	20	6 832	1 540	5 700	1 700	15 792	40 770
Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	7
Jämtlands län	—	300	—	—	12	312	860
Västerbottens län	—	—	—	—	—	—	603
Norrbottnens län	—	—	—	—	12	12	36 846
Hela riket 1928	1 014	175 076	18 807	8 235	8 773	211 905	308 506
” ” 1927	1 201	177 242	19 134	11 100	8 324	217 001	300 525

C) Arbetsgivare och personal.

Arbetsgivare.

Fördelningen av de under 1928 i gång varande bergverken efter olika kategorier av arbetsgivare framgår av tablan å följande sida. Under rubriken »enskild person» hava även förts stärbhus och under rubriken »annat bolag» även intressentskap samt sådana föreningar av antingen aktiebolag sinsemellan eller aktiebolag jämte enkla bolag eller enskilda personer, som icke för det ifrågakvarande företags drift bildat särskilt aktiebolag.

Bergverkens fördelning efter arbetsgivare år 1928.

	Bergverk, vid vilka rörelsen bedrivits av											Summa		
	enskild person		aktiebolag		annat bolag		ekonomisk förening		kommun		staten			
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Järngruvor	3	3·8	65	81·2	12	15·0	—	—	—	—	—	—	80	100·0
Andra malmgruvor	1	4·6	18	81·8	3	13·6	—	—	—	—	—	—	22	100·0
Järnverk	2	2·3	83	94·3	3	3·4	—	—	—	—	—	—	88	100·0
Andra metallframställningsverk o. d.	1	20·0	3	60·0	1	20·0	—	—	—	—	—	—	5	100·0
Stenkolsgruvor ...	—	—	7	100·0	—	—	—	—	—	—	—	—	7	100·0
Stenindustriella anläggningar ...	176	30·5	319	55·4	56	9·7	15	2·6	9	1·6	1	0·2	576	100·0
Summa 1928	183	23·5	495	63·6	75	9·7	15	1·9	9	1·2	1	0·1	778	100·0
» 1927	186	24·0	500	64·5	67	8·7	11	1·4	10	1·3	1	0·1	775	100·0

För möjliggörande av jämförelser med berättelserna före 1921 års må nämnas, att antalet fältspats- och kvartsbrott, ingående i det anförda antalet stenindustriella anläggningar — en kategori av arbetsställen, som före nyssnämnda år redovisats tillsammans med gruvorna — uppgick till 44.

Personal.

Den under redogörelseåret vid bergverksföretagen anställda *förvaltningspersonalen* redovisas i följande tabell.

Bergverkens förvaltningspersonal år 1928.

	Företagsledare (verkställande direktör, disponent, förvaltare etc.)	Teknisk förvaltningspersonal (företagsledaren oräknad)		Kontorspersonal		Lagerbokballare o. d.		Resande i firmans tjänst	Summa
	Män	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	
Järngruvor (inkl. anriknings- och bricketteringsverk)	33	233	—	112	9	76	3	—	466
Andra malmgruvor (inkl. anrikningsverk)	7	44	—	24	2	2	—	—	79
Järnverk	76	1 090	5	913	111	65	3	21	2 284
Andra metallframställningsverk o. d.	2	30	—	14	1	2	—	—	49
Stenkolsgruvor	8	44	—	24	4	5	—	—	85
Stenindustriella anläggningar	154	254	—	174	60	4	—	35	681
Summa 1928	280	1 695	5	1 261	187	154	6	56	3 644
» 1927	304	1 629	5	1 236	175	146	7	46	3 548

I den för de stenindustriella anläggningarna uppgivna förvaltningspersonalen ingår fältspats- och kvartsbrottens ifrågavarande personal med 4 manliga företagsledare och 6 manliga tekniker samt 2 manliga och 2 kvinnliga kontorister.

*Antal bergverksarbetare och arbetstimmar med fördelning efter skilda slag
av bergverk år 1928.*

	Män		Kvinnor		Summa arbetare			Utgjorda arbets- timmar
	över 18 år	under 18 år	över 18 år	under 18 år	Män	Kvin- nor	Till- sam- mans	
Järnmalmsbrytning.....	7 804	340	34	5	8 144	39	8 183	9 531 273
Järnmalmsaurikning	633	72	—	—	705	—	705	690 372
Brikettering och sintring	277	4	—	—	281	—	281	473 998
Annan malmbrytning.....	929	35	5	—	964	5	969	1 317 248
Anrikning av annan malm	200	7	—	—	207	—	207	262 863
Järnverk	24 611	1 349	170	38	25 960	208	26 168	57 935 319
därav lager- och transportarbetare	1 052	57	6	—	1 109	6	1 115	2 596 589
Andra metallframställningsverk o. d.	606	12	—	—	618	—	618	1 453 406
därav lager- och transportarbetare	51	3	—	—	54	—	54	124 466
Stenkolsbrytning	1 840	73	1	—	1 913	1	1 914	3 732 950
Fältspats- och kvartsbrytning	328	40	4	5	368	9	377	602 610
Andra stenindustriella anläggningar	16 560	728	13	—	17 288	13	17 301	33 923 642
därav lager- och transportarbetare	708	16	2	—	724	2	726	1 411 856
Samtliga bergverk 1928	53 788	2 660	227	48	56 448	275	56 723	109 923 681
» » 1927	51 055	2 516	217	44	53 571	261	53 832	111 443 298

Av tabellen här ovan framgår, att sammanlagda antalet vid bergverken under 1928 sysselsatta *arbetare* uppgick till 56 723, varav 56 448 män och 275 kvinnor. Av de manliga arbetarna voro 2 660, av de kvinnliga 48 under 18 år. Av samtliga arbetare kom inemot hälften (46·1 %) på järnverken, medan de stenindustriella anläggningarna representerade nära en tredjedel (31·2 %).

Förutom dessa egentliga bergverksarbetare sysselsattes under redogörelseåret 361 manliga arbetare, varav 22 under 18 år, med framställning av bergverksprodukter vid företag, vilkas verksamhet till vida övervägande delen faller inom andra produktionsgrenar, vadan ifrågavarande arbetare endast redovisas i den allmänna industrierättelsen. Av dessa 361 arbetare ha 77 över och 2 under 18 år betecknats såsom lager- och transportarbetare.

En mera detaljerad redovisning av den vid gruvbrytningen, inberäknat fältspats- och kvartsbrytningen, sysselsatta arbetarpersonalen lämnas i tabelln nedan.

Arbetspersonal vid malm-, stenkols- och mineralbrytning år 1928.

	Underjords- brytning		Dagbrytning		Annat arbete i dagen			
	M ä n				M ä n		K v i n n o r	
	över 18 år	under 18 år	över 18 år	under 18 år	över 18 år	under 18 år	över 18 år	under 18 år
Järnmalmsbrytning.....	3 090	19	1 091	24	3 623	297	34	5
Annan malmbrytning.....	364	—	24	—	541	35	5	—
Stenkolsbrytning.....	1 308	28	18	—	514	45	1	—
Fältspats- och kvartsbrytning	16	—	196	5	116	35	4	5
Summa 1928	4 778	47	1 329	29	4 794	412	44	10
» 1927	4 647	50	1 104	21	4 658	409	45	11

Med det egentliga brytningsarbetet, varvid uteslutande manlig arbetskraft användes, sysselsattes sålunda under redogörelseåret 6 183 män, av vilka 4 825 st. eller 78·0 % hade sin verksamhet förlagd under jord. Förhållandevis

mest förekommer underjordsarbete, som synes, vid stenkolsbrytningen, minst i fältspats- och kvartsbrotten. Vid granit-, kalkstens- o. d. stenbrott förekommer icke underjordsbrytning i någon nämnvärd omfattning.

I tabblän, som följer, redovisas den inom bergshanteringens olika huvudgrenar sysselsatta arbetarpersonalen, fördelad länsvis.

Bergverkens arbetare länsvis år 1928.

L ä n	Järn- gruvor	Andra malm- gruvor	Järn- verk	Andra metall- fram- ställ- nings- verk o. d.	Stenkols- gruvor	Sten- industri- ella an- lägg- ningar	Samt- liga berg- verk
Stockholms stad	—	—	—	—	—	140	140
Stockholms län	66	—	51	—	—	370	467
Uppsala län	30	2	786	—	—	42	860
Södermanlands län	158	11	912	—	—	268	1 349
Östergötlands län	—	32	1 282	—	—	249	1 563
Jönköpings län	—	24	73	1	—	141	239
Kronobergs län	—	—	23	—	—	185	208
Kalmar län	12	—	—	139	—	869	1 020
Gotlands län	—	—	—	—	—	520	520
Blekinge län	—	—	523	—	—	2 503	3 026
Kristianstads län	—	—	—	—	340	888	1 228
Malmöhus län	55	—	49	274	1 574	837	2 789
Hallands län	—	—	135	—	—	584	719
Göteborgs och Bohus län	—	—	—	—	—	7 687	7 687
Älvsborgs län	—	14	2 162	151	—	153	2 480
Skaraborgs län	—	—	55	—	—	951	1 006
Värmlands län	217	—	3 607	—	—	64	3 888
Örebro län	1 119	398	3 632	53	—	482	5 684
Västmanlands län	716	—	3 284	—	—	249	4 249
Kopparbergs län	3 050	535	3 883	—	—	173	7 641
Gävleborgs län	128	—	5 706	—	—	12	5 846
Västernorrlands län	—	—	—	—	—	8	8
Jämtlands län	—	—	—	—	—	202	202
Västerbottens län	—	160	—	—	—	25	185
Norrbottnens län	3 618	—	25	—	—	76	3 719
Hela riket 1928	9 169	1 176	26 168	618	1 914	17 678	56 723
» » 1927	8 318	1 210	24 657	811	2 190	16 646	53 832

Bland de olika länen voro Göteborgs och Bohus samt Kopparbergs län jämnställda med någon övervikt för det förstnämnda (resp. 13·6 och 13·5 % av hela arbetarantalet). I tredje rummet kom 1928 Gävleborgs län med 10·3 % och i fjärde Örebro län med 10·0 %.

I redogörelsen här ovan äro ej medtagna arbetare, sysselsatta med upptagning och rengöring av sjömalmer, under redogörelseåret utgörande 19 män över 18 år, därav 12 i Jönköpings—Kronobergs, 3 i Kalmar, 2 i Jönköpings och 2 i Kronobergs län, för vilka redovisats tillsammans 13 460 utgjorda arbetstimmar.

D) Fyndigheters förvärvande och försvar.

Mutsedlar. Antalet under 1928 utfärdade mutsedlar uppgick, såsom framgår av sammanställningen sid. 37, till 831, vilket innebär en minskning av inmutningsverksamhetens omfattning i jämförelse med närmast föregående år.

Tablån visar även fördelningen av under redogörelseåret utfärdade mutsedlar på dels nyupptäckta och förut inmutade fyndigheter, dels olika slag av malm-anledningar.

Antal mutsedlar utfärdade under år 1928.

	Mutsedlar gällande följande malmer och andra inmutningsbara mineral										
	Järnmalm	Guldmalm	Kopparmalm	Mangannalm	Bly-, silver- och zinkmalm	Nickelmalm	Molybdennalm	Svavel- och magnetkis	Grafit	Arsenikmalm	Platinamalm
Å nyupptäckta fyndigheter	57	9	68	—	75	3	3	81	1	4	—
Å förut inmutade fyndigheter	294	73	24	19	85	—	4	5	21	5	—
Summa 1928	351	82	92	19	160	3	7	86	22	9	—
» 1927	237	147	278	12	189	1	—	164	2	49	2

Redovisningen är så till vida summarisk, som mutsedel i åtskilliga fall utfärdats å flera än det eller de mineral, under vilkas rubrik den återfinnes här ovan. Dessa fall äro å nyupptäckta fyndigheter med avseende på mutsedlar gällande järnmalm: 4 järn- och kopparmalm; kopparmalm: 2 kopparmalm och svavelkis samt 1 koppar- och guldmalm; bly-, silver- och zinkmalm: 1 zinkmalm och svavelkis, 1 bly-, silver- och zinkmalm samt svavelkis och 2 zink-, bly- och kopparmalm. Beträffande förut inmutade fyndigheter ha i tablån redovisats under mutsedlar gällande järnmalm: 2 järn- och kopparmalm; kopparmalm: 1 koppar- och järnmalm samt 1 koppar- samt bly- och zinkmalm; bly-, silver- och zinkmalm: 2 zink- och järnmalm, 1 bly-, zink- och kopparmalm samt 2 zink- och blymalm jämte svavel- och magnetkis.

Tilldelade utmål. Enligt 21 § i gruvstadgan skall för inmutad fyndighet, då fyndigheten är blottad och prov å malmen erhållits, ett visst utmål anvisas, innefattande det utrymme på marken, varinom gruvägaren sedermera har rätt att med andras uteslutande bedriva arbetet. Jämlikt denna bestämmelse ha under 1928 anvisats 34 utmål, varav 16 å svavelkis, därav 12 i Västerbottens län, samt i övrigt 8 för zink-, 8 för koppar-, 1 för järn- samt 1 för bly- och silvermalm. Närmast föregående år anvisades 69 utmål.

Sättet för arbetsskyldighetens fullgörande. För bevarande av rätten till ett utmål måste inom detsamma utföras en viss kvantitet arbete varje år eller under vissa omständigheter flera års arbetskvantitet på ett år, s. k. försvarsarbete, bergsöverstyrelsen dock obetaget att meddela gruvägare, som innehar flera intill varandra gränsande utmål, tillstånd att, så länge de av honom fortfarande innehas, få under ett eller flera år genom arbete inom något eller några av utmålen fullgöra arbetsskyldigheten för dem alla. Har arbetsskyldigheten fullgjorts för tre år och utmål blivit gruvan tilldelat, kan gruvägaren i stället för försvarsarbete betala en årlig avgift av 50 kronor eller erhålla vilostånd.

Tablån här nedan, som även visar de olika sätt, på vilka arbetsskyldigheten fullgjorts, ger vid handen, att rätten till erhållna utmål och koncessionerade områden 1928 bevarats i 4312 utmål och i 16 enligt lagen den 28 maj 1886 koncessionerade områden. Dessutom har arbetsskyldigheten fullgjorts vid 55

sjömalmsutmål, därav genom arbete under året vid 28 samt genom arbete under ett föregående år vid 27, varjämte arbetsskyldigheten fullgjorts genom arbete under året vid 1 grönstensutmål i Kalmar län.

Sättet för bibehållande av äganderätt till utmålen år 1928.

	Utmål med arbetsskyldigheten fullgjord					Utmål under vilostånd	Summa utmål
	genom arbete under året			genom arbete under föregående år	genom erläggande av avgift		
	med	utan	i närgränsande utmål				
	malm-(stenkols-) fångst						
Järngruvor	252	46	451	108	821	1 435	3 113
Andra malmgruvor.....	41	73	33	130	239	359	875
Stenkolsgruvor.	49	—	278	12	—	1	340
därav områden koncessionerade enl. lagen den 28 maj 1886	9	—	6	—	—	1	16
Summa 1928	342	119	762	250	1 060	1 795	4 328
” 1927	358	156	803	169	1 026	1 855	4 367

Under redogörelseåret hava sönats 46 utmål. Beträffande 297 utmål saknas uppgift.

Beviljade vilostånd. Antalet utmål, för vilka vilostånd eller förlängning därav beviljats att träda i kraft vid redogörelseårets utgång eller fr. o. m. den 1 januari 1929, utgjorde 514. För 416 av dessa beviljades jämlikt 44 § i gällande gruvstadga vilostånd av bergmästarne, medan för de övriga 98 förlängt vilostånd beviljades av bergsöverstyrelsen. För 1927 voro motsvarande siffror resp. 433, 305 och 128. Av ovannämnda antal 416 avsågo 281 järnmalm, 50 kopparmalm, 14 bly-, silver- och zinkmalm, 38 svavel- och magnetkis, 6 grafit, 24 manganmalm, 1 krommalm och 2 magnesit.

Résumé.

Le tableau suivant présente des données sommaires concernant la production des industries extractives et métallurgiques en Suède en 1928.

Aperçu des industries extractives et métallurgiques en 1928.

	Nombre d'établissements	Personnel		Force motrice: chevaux		Valeur de vente des produits Mille couronnes
		admini- stratif	ouvrier	directement employé pour les machines et les appareils	employé pour ali- menter des générateurs électriques	
Mines de fer	80	466	9 169	82 920	9 049	45 069
Autres mines de minerais métallifères	22	79	1 176	9 914	700	5 071
Usines de fer	88	2 284	26 168	238 585	149 722	219 132
Autres usines pour la production de métaux etc.	5	49	618	4 230	645	10 698
Mines de houille	7	85	1 914	4 594	350	4 721
Établissements pour l'industrie de la pierre	576	681	17 678	19 004	698	52 251
Totaux 1928	778	3 644	51 723	359 247	161 164	336 942
» 1927	775	3 548	53 832	354 375	163 151	362 917

Le tableau montre que la valeur de vente totale des produits des industries extractives et métallurgiques en 1928 a subi une diminution de 7·2 % par rapport à 1927, ce qui prouve, ainsi que la réduction de 111·4 à 109·9 millions des heures de travail accomplies, que l'activité totale de ces industries a été moins grande pendant l'année de rapport que pendant l'année précédente. La grève de longue durée dans l'industrie minière en 1928 en est la cause principale; cette grève a affecté tous les grands gisements d'exportation. Les usines pour la production des métaux ainsi que les mines de houille présentent aussi une diminution de leur production, tandis qu'on peut constater une augmentation considérable pour les usines de fer et pour les établissements pour l'industrie de la pierre. La production d'acier et de fer laminé a subi une augmentation considérable, tandis que la fabrication de fonte montre une légère diminution, causée par la manque de minéral pendant la grève aux mines.

La production de *minerai de fer*, qui a subi une diminution de pas moins de 51·7 %, se répartit de la manière suivante:

	1927		1928	
	Tonnes	Mille couronnes	Tonnes	Mille couronnes
Minerai de première qualité	8 823 447	90 493	4 252 130	39 013
Minerai d'autres qualités	221 428		125 042	
Schlich	616 102	6 083	291 629	2 899
Total	9 660 977	96 576	4 668 801	41 912

De schlich ont été agglomérés les produits suivants:

	1927		1928	
	Tonnes	Mille couronnes	Tonnes	Mille couronnes
Briquettes	29 451	595	29 903	584
Sinters	177 800	2 973	148 228	2 573

L'exportation de minerais de fer s'est diminuée, en 1928, à 5 092 948 tonnes contre 10 715 765 tonnes en 1927.

La production de *minerai de fer limoneux* n'a été que de 4 077 tonnes.

La production de *fonde* en 1928, 396 092 tonnes, présente une diminution de 5·2 % par rapport à 1927.

La quantité totale des *ferro-alliages* s'est élevée, en 1928, à 41 420 tonnes contre 36 753 tonnes en 1927.

La production de *fer et de lingots soumis à l'affinage au bas foyer* fait voir les chiffres suivants:

	1927		1928	
	Tonnes	Mille couronnes	Tonnes	Mille couronnes
Massiaux et fer ébauché	31 474	5 648	33 497	6 066
Lingots	499 414	79 778	576 172	92 808
dont Bessemer	74 869	11 603	66 917	10 271
» Martin	371 415	55 642	422 045	62 606
» acier fondu au creuset	1 206	810	1 324	933
» de fusion électrique ..	51 924	11 723	85 886	18 998

Les chiffres concernant les produits principaux de *fer et d'acier en barres et d'autres ouvrages* ont été:

	1927		1928	
	Tonnes	Mille couronnes	Tonnes	Mille couronnes
Fer et acier en barres (battu, gros et médium et déchets de fer)	163 088	36 021	204 532	45 470
Billettes et blooms	348 697	62 359	386 913	69 770
Ébauches de tubes, creuses	16 929	5 449	20 040	6 516
Ébauches de tubes, pleines	13 565	2 415	13 654	2 423
Autre fer ébauché pour manufacture	16 885	5 268	16 517	5 642
Fer d'angle, à T etc. et autre fer façonné (gros et médium)	16 027	3 201	17 958	3 386
Autre fer gros (rails, essieux, etc.)	3 871	931	9 584	1 900
Autre fer médium	10 072	3 099	11 333	3 620
Fer feuillard, carillon et autre fer fin	70 864	17 851	78 945	19 533
Fil laminé en boucles	54 642	12 075	68 909	15 254
Strips	4 971	1 633	4 974	1 646
Tôles fortes et médium	18 038	4 868	20 096	5 736
Tôles minces	39 732	12 348	45 486	13 866

Les *minerais autres que ceux de fer* présentent les chiffres suivants:

	1927		1928	
	Tonnes	Mille couronnes	Tonnes	Mille couronnes
Minerai d'argent et de plomb ...	7 428	1 775	5 687	1 073
» cuivre	217	8	56	5
» manganèse	16 823	490	15 790	488
» zinc	62 526	4 325	34 101	2 325
» d'arsenic	22 100	849	22 728	950
Pyrite	69 239	859	19 996	229

Les quantités des principaux *métaux autres que le fer*, produites en Suède, ont été :

	1927		1928	
	Tonnes	Mille couronnes	Tonnes	Mille couronnes
Plomb	415	186	16	7
Cuivre	5 552	5 959	3 629	4 328
Zinc	4 681	2 257	5 139	2 340

L'exploitation des gisements de *houille* présente le résultat suivant :

	1927		1928	
	Tonnes	Mille couronnes	Tonnes	Mille couronnes
Houille	398 298	4 724	358 513	3 731
Argile réfractaire	179 212	812	176 603	864
Argile de klinker	36 312	126	36 612	126

Les *pierres dégrossies, concassées, taillées et polies* et les *autres ouvrages en pierre* présentent les chiffres suivants :

	1927		1928	
	Tonnes	Mille couronnes	Tonnes	Mille couronnes
Granit et gneiss, blocs bruts et macadam	398 183	1 641	497 640	2 169
pavés	809 957	16 003	883 061	17 476
dalles et bordures de trottoirs	84 983	3 205	97 983	2 913
pierres de construction, non polies ou sculptées	16 613	974	15 832	1 098
autres ouvrages	7 131	1 932	6 291	1 875
Granit dit noir ou vert, en blocs	41 294	2 349	52 814	3 347
pierres ouvrées	3 107	1 811	3 102	1 895
Pierre ollaire, blocs bruts et ouvrages, toutes espèces	3 475	459	4 876	606
Schiste, pierre brute et ouvrages, toutes espèces	—	204	5 228	233
Grès, quartzite et silex pyromaque, pierre brute et cassée, pierres ouvrées	89 360	423	93 720	481
Pierre à chaux et dolomite, pierre brute	531 013	2 148	610 477	2 322
pierre cassée et moulue	144 653	460	130 010	449
pierres de construction et autres ouvrages	10 151	1 256	10 210	1 365
Marbre, en blocs et pierres ouvrées	6 693	3 224	7 382	3 453
Feldspath, non moulu	29 251	432	36 917	528
moulu	1 385	52	3 004	92
Quartz, non moulu	62 280	381	76 139	449
moulu	2 533	86	2 643	96
Chaux calcinée, non éteinte	4 169 856	9 591	4 079 310	9 275
éteinte	202 502	282	198 160	294
Craie et farine fossile	20 184	881	19 634	1 112
Autres ouvrages	—	43	—	30

Tab. 1. Uppfordringen ur

	1	2	3	4
	G r u v o r (gruvfält)	Antal veckor, var- under gruvan arbetats	Totala kvantiteten utfraktat berg och malm	
			Under jord	I dagbrott
			T o n	
1	Stockholms län	—	7 465	9 837
2	<i>Häverö socken</i> : Herrängsfältet (Eknäsgruvan)	17	7 465	9 837
3	<i>Börstils socken</i> : Gamla Raggarögruvan, äldre varp	2	—	—
4	<i>Utö socken</i> : Utö gruvfält, äldre varp	6	—	—
5	Uppsala län	—	22 164	—
6	<i>Alunda socken</i> : Ramhällsfältet (Karl Olsgruvan)	52	22 164	—
7	Södermanlands län	—	33 614	—
8	<i>Sköldinge socken</i> : Kantorps gruvfält (Östra, Västra och Nya Kantorpsgruvorna samt Vilhelminagruvan)...	18	30 091	—
9	<i>Floda socken</i> : Stavsfältet (Högsjögruvan)...	10	³⁾ 1 151	—
10	<i>Gåsinge socken</i> : Älgsjöbacksfältet (Myrgruvan)	9	2 372	—
11	Värmlands län	—	126 240	—
	<i>Färnebo socken</i> : Persbergs odalfält:			
12	Skärstöten	52	4 013	}
13	Storgruvan		5 231	
14	Alabama		15 751	
15	Långbansfältet (Stor- och Sandelinsgruvorna) . .	51	32 473	—
16	<i>Nordmarks socken</i> : Tabergs gruvor	52	35 514	—
17	Finnmosse gruvor	52	19 087	—
18	Nordmarks gruvor	52	14 171	—
19	Örebro län	—	352 176	—
20	<i>Nora socken</i> : Timansbergs gruvfält (Kärrgruvan)	52	1 267	—
	Stribergs gruvfält:			
21	Övra Kärrgruvorna	17	25 277	—
22	Långgruvan	17	773	—
23	Åsbobergsgruvan	17	3 256	—

¹⁾ Därav genom magnetisk sövring 16 984 ton. — ²⁾ Sylta. — ³⁾ Därav 300 ton malmhaltigt berg, ej magnetisk sövring; därav ur äldre varp 800 ton. — ⁷⁾ Därav 254 ton övermalm. — ⁸⁾ Genom magnetisk sövring; därav ur äldre varp 5 124 ton.

järngruvorna år 1928.

5		6	7	8	9	10	11	
Erhållen skrädd, direkt användbar malm, däri inbegripet plock-, vask- och magnetiskt sovråd malm		Nettoförsälj- ningsvärde fritt banvagn eller fartyg & denna direkt användbara malm	Den producerade primamalmens genomsnittshalt av			Erhållen för anrikning lämplig produkt		
Prima	Andra kvaliteter		järn	fosfor	svavel			
Ton		Kronor	%			Ton		
—	1 667	3 485	—	—	—	17 240	1	
—	—	—	—	—	—	¹⁾ 17 240	2	
—	110	385	—	—	—	—	3	
—	1 557	3 100	—	—	—	—	4	
5 894	627	58 600	—	—	—	6 907	5	
5 894	627	58 600	52	0·015	0·037	²⁾ 6 907	6	
3 883	83	44 502	—	—	—	25 308	7	
2 483	—	29 672	54·4	0·023	0·005	25 308	8	
—	—	—	—	—	—	—	9	
1 400	83	14 830	62·2	0·166	0·078	—	10	
49 815	—	449 550	—	—	—	36 469	11	
⁴⁾ { 1 338 }	—	{ 15 987	57·2	0·07	spår	⁶⁾ 12 057	12	
⁵⁾ { 1 795 }	—	{ 33 424	52·2	0·003	spår		13	
⁷⁾ { 4 758 }	—	{ 65 350	54·4	0·012	spår		14	
2 309	—	25 401	60	0·012	0·02	3 714	15	
⁸⁾ { 16 060 }	—	{ 128 480	53·1	0·005	0·017	⁸⁾ 10 372	16	
²⁾ { 2 510 }	—	{ 12 549	64	0·009	spår		17	
⁸⁾ { 13 227 }	—	{ 105 814	54·5	0·005	0·055	—	17	
⁹⁾ { 1 413 }	—	{ 11 303	59	0·007	0·075	—	17	
⁴⁾ { 4 658 }	—	51 242	{ 56·4	0·008	0·045	¹⁰⁾ 10 326	18	
⁸⁾ { 1 747 }	—		{ 53·5	0·009	0·047		18	
142 908	29 163	1 350 367	—	—	—	121 528	19	
{ 70 }	—	{ 770	66·9	0·006	0·007	387	20	
{ 810 }	—	{ 8 100	62·5	0·006	0·009		20	
{ 70 }	—	{ 700	62·4	0·018	0·03	9 343	21	
{ 13 143 }	—	{ 83 664	{ 53·6	0·015	0·012		21	
{ 137 }	—	{ 560	{ 53·6	0·015	0·012	513	22	
{ 80 }	—	{ 15 400	56·3	0·008	0·076	592	22	
{ 1 540 }	—	{ 2 310	61·4	0·013	0·011		23	
{ 330 }	—		54·5	0·012	0·01		23	

skrätt. — ⁴⁾ Genom magnetisk sovring; därav ur äldre varp 350 ton. — ⁵⁾ Därav 9 ton övermalm. — ⁶⁾ Genom sovring. — ⁷⁾ Därav 938 ton mull genom magnetisk sovring och 475 ton övermalm. — ¹⁰⁾ Genom magnetisk

	1	2	3	4
1	Rödbergsfältet	52	12 144	—
	Pershyttefältet:			
2	Övre fältet	48	7 743	—
3	Nedre fältet	52	21 742	—
4	Pershytte-Berggruvefältet (Gropatorps- och Pershytte-Berggruvorna)	31	16 050	—
5	Nora och Järnbods socknar: Klacka—Lerbergs gruvfält (Stora Klacka- och Stora Lerbergsgruvorna)	17	14 688	—
6	Vikers socken: Dalkarlsbergs gruvfält (Odalfältet samt Vasa- och Nya Vretgruvorna)	17	33 159	—
7	Hjulsjö och Järnbods socknar: Stora Slotterbergsgruvan, äldre varp	18	—	—
8	Hjulsjö socken: Ösjöbergsfältet (Ösjöbergsgruvan) ..	14	9 662	—
9	Hällefors socken: Sirsjöbergsfältet (Stora Sirsjöbergs-, Sikfors- och Mossteggruvorna)	36	28 471	—
10	Ljusnarsbergs socken: Svartviksfältet (Lejonmarksgruvan)	17	9 294	—
11	Stållbergfältet (Kejsarschaktet samt Kungs-, Drottning- och Kejsarinnegruvorna)	18	35 566	—
12	Sköttgruvefältet (Karl-, Skött- och Nya Karlgruvorna)	47	22 222	—
13	Bastkänsfältet (Bastgruvan)	52	67 673	—
	Guldsmedshyttans socken: Ingelshyttefältet:			
14	Södra Sand- och Gullmundgruvorna	46	3 062	—
15	Ingelsgruvan	16	1 064	—
16	Kärr- och Stolpgruvorna, äldre varp	24	—	—
17	Stripa odalfält	18	29 976	—
18	Gränshyttfältet (Gullblankagruvan) ...	15	6 466	—
19	Ramsbergs socken: Blankafältet	15	2 621	—
20	Västmanlands län	—	169 527	1 656
	Skinnskattebergs socken: Riddarhytte odalutmål:			
21	Bäckegruvan	12	3 908	—
22	Lerklockan, äldre varp	24	—	—
23	Källfallsfältet (Valdemars- och Grundbergsgruvorna)	18	74 560	—
24	Norbergs socken: Risbergfältet (Bond- och Rännilsgruvorna)	15	4 356	—
25	Kallmorbergfältet (Kallmora-, Norr- och Lilla Kallmoragruvorna)	16	2 845	1 656
26	Morbergfältet (Norra Örling-, Mor- och Örlinggruvorna)	17	19 248	—
27	Getbacksfältet (Stora och Västra Åsgruvorna) ..	17	7 993	—
28	Röbergfältet (Stora och Lilla Östanmessgruvorna) ..	17	4 305	—
	Klackbergfältet:			
29	Gröndalsgruvan	17	4 606	—
30	Storgruvan	17	8 724	—

¹⁾ Ur äldre varp genom magnetisk sövring. — ²⁾ Genom magnetisk sövring. — ³⁾ Därav genom magnetisk ton. — ⁴⁾ Malmen höll även 1·08 % mangan. — ⁵⁾ Malmen höll även 5·6 % mangan. — ⁶⁾ Därav genom malm. — ⁷⁾ Malmen höll även 3·5 % mangan. — ⁸⁾ Mull. — ⁹⁾ Malmen höll även 4·7 % mangan. —

5	6	7	8	9	10	11	
{ 507 6 722 1) 4 037 }	—	{ 6 090 60 490 20 190 }	63 61 62	0'005 0'005 0'005	0'02 0'08 0'2 }	1 891	1
5 200	—	33 800	52	0'018	0'01	1 932	2
2 340	—	15 210	51'3	0'015	0'01	18 553	3
8 053	—	56 371	53	0'015	0'003	3 175	4
1 300	—	12 350	58'8	0'018	0'011	12 123	5
{ 4 902 2 376 507 2) 1 926 }	—	{ 49 020 19 008 8 803 15 408 }	57'4 56'8 58'2 58'5	0'041 0'055 0'096 0'043	0'009 0'008 0'007 0'032 }	17 091	6
—	—	—	—	—	—	2) 1 669	7
3) 1 714	—	22 282	60'5	0'006	0'007	4) 2 683	8
2) { 1 032 363 }	—	18 135	{ 58'5 58'4 }	0'007 0'03	0'02 0'03 }	5) 18 793	9
2 876	912	49 244	6) 46	0'006	0'013	1 601	10
2) 23 002	—	230 002	7) 50'5	0'01	0'025	—	11
9 129	—	91 290	53'9	0'013	0'042	8) 16 008	12
29 592	17 304	335 544	9) 49'7	0'009	0'15	60	13
{ 403 446 136 }	197	5 943	{ 54'2 50 50 }	0'02 0'02 0'02	0'024 0'015 0'015 }	745	14
—	2) 10 750	952	—	—	—	241	15
17 142	—	53 750	—	—	—	—	16
2 307	—	111 423	51'5	0'007	0'015	10 161	17
{ 486 230 }	—	18 456	52	0'01	0'01	2 885	18
—	—	10 102	{ 61'8 52'7 }	0'004 0'014	0'018 0'004 }	1 082	19
54 463	6 504	603 765	—	—	—	87 707	20
—	—	—	—	—	—	842	21
1 551	—	12 410	50	0'005	0'04	—	22
19 944	—	210 200	58	0'005	0'06	46 020	23
1 166	—	5 830	49	0'025	0'025	2 984	24
106	—	1 908	60	0'004	0'015	4 195	25
9 815	—	49 075	48'5	0'02	0'01	9 295	26
1 623	—	19 476	50'1	0'006	0'03	5 599	27
291	—	3 492	52	0'005	0'02	4 014	28
1 750	10) 967	26 750	11) 52	0'003	0'09	12) 66	29
4 741	10) 1 205	67 681	13) 48'6	0'003	0'06	14) 1 241	30

sovring 28 ton. — 4) Därav genom magnetisk sovring 1 686 ton. — 5) Därav genom magnetisk sovring 13 660 magnetisk sovring 14 555 ton; ur äldre varp 6 882 ton. — 9) Malmen höll även 4'3 % mangan. — 10) Kis-
 14) Därav 614 ton mull.

	1	2	3	4
1	Nya Kolningbergsfältet (Stads- och Strandgruvorna)	17	3 513	—
2	Gamla Kolningbergsfältet (Uddevalla- och Persgruvorna)	17	12 996	—
3	Andersbenningsfältet (Lång- och Vindgruvorna)	14	11 741	—
4	Malmkärra-, Nya och Västra Malmkärragruvorna	18	3 230	—
5	Västanfors socken: Östra och Västra Stortäktsgruvorna	18	7 502	—
6	Kopparbergs län	—	1 267 101	16 310
7	Svärdsjö socken: Vintjärnsfältet (Gammalgruvan)	5	3 934	—
8	Stora Tuna socken: Idkerbergsfältet: Voxna-, Bråfalls-, Laxsjö-, Bergmästare- och Väggruvorna	18	98 617	—
9	Herrgruvan	18	31 045	—
10	Tuna Hästbergsfältet (Räms Vattugruva och Hinsgruvan)	16	20 577	—
11	Hagggruvan	29	1 700	—
12	Silebergs socken: Hästtagbergs Fly- och Smedjegruva	52	14 187	—
13	Säters socken: Bispbergsfältet (Stor- och Gräsgruvorna)	17	10 067	—
14	Husby socken: Rällingsbergsfältet (Rällingsbergsgruvan)	52	15 067	—
15	Garpenbergs socken: Intrångets gruvor (Viks- och Stjälkgruvorna)	19	16 958	—
16	Jelkgruvan	19	10 676	—
17	Långviksfältet: Holmgruvan	52	17 262	—
18	Pålsgruvan	52	16 949	—
19	Folkärna socken: Lövsvedsgruvan	14	3 963	—
20	Grangärde socken: Grängesbergs exportfält	20	752 707	—
21	Risbergsfältet (Höga Visangruvorna m. fl.)	18	39 000	16 310
22	Ludvika socken: Björnbergsfältet (Pullerogruvan)	19	6 513	—
23	Blötbergsfältet: Kalggruvan	17	69 771	—
24	Flygruvan	18	25 947	—
25	Fredmundbergsfältet (Lekorrgruvan)	18	5 591	—
26	Lekombergsfältet (Lekombergsgruvan)	17	44 136	—
27	Gräsbergsfältet (Valsarvsgruvan, äldre varp)	4	—	—
28	Ludvika stad: Hillängsgruvan	16	13 112	—
29	Norrbärke socken: Siksjöbergsfältet: Siksjöbergsgruvan	52	33 823	}
30	Bäckgruvan	17	1 397	
31	Nybergsfältet (Kanalgruvan)	52	14 102	—
32	Gävleborgs län	—	25 798	—
33	Hofors socken: Nyängsfältet (Nyängsgruvan)	17	24 953	—
34	Storstrecksfältet (Storstrecksgruvan)	4	845	—

¹⁾ Genom magnetisk sovring. — ²⁾ Malmen höll även 3·6 % mangan. — ³⁾ Mull. — ⁴⁾ Därav 3 003 ton genom sovring 890 ton. — ⁷⁾ Genom magnetisk sovring; därav ur äldre uppleg 3 025 ton. — ⁸⁾ Malmen höll även magnetisk sovring 1 636 ton. — ¹²⁾ Därav 293 ton mull genom magnetisk sovring samt 118 ton småmalm. — ton. — ¹⁵⁾ Malmen höll även 7 % mangan. — ¹⁶⁾ Genom magnetisk sovring; därav ur äldre varp 830 ton. — ²⁰⁾ Därav genom magnetisk sovring 1 013 ton. — ²¹⁾ Malmsylta. — ²²⁾ Därav ur äldre varp 1 222 ton. — 11·5 % mangan. — ²⁶⁾ Därav genom magnetisk sovring 4 940 ton.

5	6	7	8	9	10	11	
1 291	¹⁾ 1 032	} 131 643	²⁾ 45·4	0·003	0·05	^{1) 3)} 594	1
5 732	⁴⁾ 3 300		⁵⁾ 48·5	0·003	0·04	^{1) 3)} 1 698	2
—	—		—	—	—	¹⁾ 8 698	3
1 274	—		52	0·005	0·05	1 199	4
5 179	—	60 000	47	0·005	0·01	1 262	5
710 066	86 998	7 351 490	—	—	—	90 389	6
⁶⁾ 1 920	—	7 680	48	0·024	0·001	⁷⁾ 5 039	7
57 267	—	500 000	64	0·6	0·005	—	8
18 510	—	175 000	64	0·6	0·005	—	9
772	—	7 000	⁸⁾ 41	0·01	0·3	⁹⁾ 17 480	10
1 200	—	10 800	60·5	0·6	0·01	—	11
6 241	¹⁰⁾ 5 615	118 551	61	0·004	0·01	576	12
¹¹⁾ { 2 103	} ¹²⁾ 550	} 72 631	{ 68	0·005	0·001	—	13
2 332				0·008	0·002		
¹⁾ 1 836				0·003	0·025		
—	—	20 200	57	—	—	¹⁾ 8 336	14
—	—	—	—	—	—	¹⁾ 11 073	15
—	—	—	—	—	—	¹²⁾ 13 416	16
¹⁴⁾ 13 388	¹⁾ 99	107 103	¹⁵⁾ 41	0·01	0·2	—	17
—	¹⁾ 9 838	19 676	—	—	—	—	18
225	—	2 500	52	0·004	0·02	¹⁶⁾ 4 302	19
¹⁷⁾ 454 212	{ ¹⁸⁾ 49 703 ¹⁹⁾ 754 ¹⁸⁾ 725	} 4 847 876	60·5	1	0·009	—	20
²⁰⁾ 23 183							
—							
3 321	²¹⁾ 11 396	233 946	58·1	0·7	0·006	1 153	21
—	—	33 210	55·9	0·004	0·039	2 388	22
¹⁾ 44 761	—	446 534	57·5	0·61	0·01	¹⁾ 5 986	23
²²⁾ 18 192	²³⁾ 6 298	211 382	61·9	0·85	0·01	—	24
2 687	1 765	34 286	62·7	0·76	0·01	—	25
¹⁾ 31 182	—	173 995	51·38	0·77	0·034	¹⁾ 12 872	26
864	—	3 456	50	0·04	0·03	—	27
²⁴⁾ 7 968	—	83 664	²⁵⁾ 38·5	0·01	0·3	—	28
²⁶⁾ { 14 826 297 137 2 642 }	—	} 193 000	58	0·002	0·005	—	29
	—		64	0·009	0·003	—	30
	255		64	0·003	0·006	7 768	31
	—		55	0·004	0·01		
4 219	—	63 285	—	—	—	16 639	32
4 219	—	63 285	51	0·0035	0·033	15 850	33
—	—	—	—	—	—	789	34

magnetisk sovring och 297 ton kismalm. — ⁵⁾ Malmen höll även 4·8 % mangan. — ⁶⁾ Därav genom magnetisk 11 % mangan. — ⁷⁾ Därav ur äldre varp 4 657 ton. — ¹⁰⁾ Därav ur äldre varp 684 ton. — ¹¹⁾ Därav genom 13) Genom magnetisk sovring; därav ur äldre varp 3 390 ton. — ¹⁴⁾ Därav genom magnetisk sovring 6 935 ton. — ¹⁷⁾ Därav genom magnetisk sovring 175 846 ton. — ¹⁸⁾ Mull genom magnetisk sovring. — ¹⁹⁾ Apatit. — ²³⁾ Därav ur äldre varp 1 517 ton. — ²⁴⁾ Därav genom magnetisk sovring 2 168 ton. — ²⁵⁾ Malmen höll även

	1	2	3	4
1	Norrbottens län	—	1 405 556	3 777 022
2	<i>Gällivare socken:</i> Gällivare malmfält	21	799 260	81 112
3	Koskullskulle gruvfält	50	288 634	102 242
4	<i>Jukkasjärvi socken:</i> Kiirunavaara malmfält	20	207 397	3 275 266
5	Iluossavaara malmfält	20	7 598	272 931
6	Tuolluvaara malmfält	52	102 667	45 471
7	Hela riket	—	3 409 641	3 804 825

¹⁾ Därav genom magnetisk sovring 450 135 ton. — ²⁾ Genom magnetisk sovring. — ³⁾ Därav genom

5	6	7	8	9	10	11	
3 280 882	—	29 088 218	—	—	—	108 072	1
¹⁾ { 147 162 } 550 424 }	—	7 429 298	{ 65 62·2	0·259 0·803	0·06 0·08 }	²⁾ 101 177	2
³⁾ { 222 874 } ⁴⁾ 60 416 } 6 642 }	—	2 704 785	{ 65·66 62·59 62·03	0·023 0·041 0·217	0·14 0·16 0·15 }	—	3
{ 121 292 } 52 339 } 136 211 } 22 262 } 1 699 263 }	—	16 657 212	{ 68·42 67·63 67·11 64·89 60·69	0·014 0·056 0·165 0·584 1·95	0·022 0·015 0·007 0·008 0·006 }	—	4
{ 5 824 } 65 149 } 25 819 } 5 341 } 1 135 } 24 011 }	—	1 120 052	{ 67·08 66·74 66·1 64·7 60·87 40·07	0·019 0·065 0·198 0·541 1·23 5·05	0·023 0·014 0·015 0·022 0·032 0·016 }	—	5
{ 73 293 } 42 177 } 19 248 }	—	1 176 871	{ 68·47 66·85 62·98	0·013 0·218 1·176	0·004 0·005 0·004 }	⁵⁾ 6 895	6
4 252 130	125 042	39 013 262	—	—	—	510 259	7

magnetisk sovring 173 704 ton; ur äldre varp 3 723 ton. — ⁴⁾ Mullmalm. — ⁵⁾ Malmbreccia.

Tab. 2. Järnmalms anrikning,

I tabellen använda

Slag av anrikningsverk: m = magnetiskt; mv = kombinerat magnetiskt

	1	2	3	4		5	6
	Verkets namn	Slag av anrik- ning	Antal timmar, varunder anrik- nings- verket varit i gång	I verket ingående rå-			
				Från nedanstående gruvor (gruvfält)	Vikt	Genom- järn	
							Ton
1	Stockholms län	—	1 388	—	15 779	—	
2	Herräng	m	1 388	Eknäsgruvan	15 779	37.97	
3	Uppsala län	—	—	—	—	—	
4	Gimo	—	—	—	—	—	
5	Södermanlands län	—	2 293	—	28 509	—	
6	Kantorps	mv	2 293	Kantorps- och Vilhelminagruvorna	¹⁾ 28 509	34.9	
7	Värmlands län	—	4 632	—	36 950	—	
8	Persberg	m	1 613	{Skärstötén, Storgruvan och Ala- bama	²⁾ 12 057	33.5	
9	Långban	mv	1 427	Långbansfältet	4 194	37	
10	Taberg	m	1 592	{Tabergs gruvor	10 372	33.6	
11	Hagfors	—	—	{Nordmarks gruvor	³⁾ 10 327		
12	Nykroppa	—	—	—	—	—	
13	Örebro län	—	21 613	—	121 047	—	
14	Timansberg	m	4 012	Kärr- och Sörgruvorna	⁴⁾ 8 597	30.7	
15	Åsboberg	mv	1 389	Åsbobergs- och Övra Kärrgruvorna	11 180	42.8	
16	Pershyttan	mv	3 385	Pershyttefältet (Nedre fältet)	17 631	41.1	
17	Klacka-Lerberg	m	2 115	{Stora Klacka- och Stora Lerbergs- gruvorna	16 670	27	
18	Dalkarlsberg	mv	1 789	{Odalfältet samt Vasa- och Nya Vretgruvorna	21 184	38.1	
19	Slotterberg	m	1 512	{Stora Slotterbergsgruvan, äldre varp	1 669	38.8	
20	Bredsjö	m	895	Ösjöbergsgruvan	2 849	48	
21	Sikfors	m	2 592	Sirsjöbergsfältet	12 160	47	
22	Sköttgruvan	m	2 893	{Karl-, Skött- och Nya Karl- gruvorna	¹¹⁾ 14 555	39.19	
23	Guldsmedshyttan	mv	1 031	{Gullblankagruvan	3 738	43.13	
24	Degerfors	—	—	{Stripa odalfält	10 814	39.17	
25	Bofors	—	—	—	—	—	

*) Förutom i tabellen redovisade kvantiteter slig, briketter och sinter, erhållna med inhemsk järnmalm vid två kopparverk erhållits 123 696 ton purple-ore med värdet 807 217 kr., och höllo 74 209 ton 58 % 64 884 ton purple-ore ha vid ett verk framställt 63 594 ton briketter med värdet 983 800 kr. och vid ett timmar och sintringen 7 656 timmar.

1) Därav ur äldre varp 2 753 ton. — 2) Därav 1 184 ton ur 2 753 ton varpmalm. — 3) Därav ur äldre ur äldre varp 5 124 ton. — 4) Därav 2 350 ton ur 5 124 ton varpmalm. — 5) Därav ur äldre varp 8 210 ton. — 6) Därav ur äldre varp 8 210 ton.

brikettering och sintring år 1928. *)

beteckningar:

och våtanriktningsverk. Briketteringsverk: b. Sintringsverk: s.

7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
gods		Erhållen färdig vara (slig)					Briketterings- eller sintnings- verk	Antal timmar, varunder briketterings- verket varit i gång	Tillverkade briketter och sinter		
snittshalt av		Vikt	Värde	Genomsnittshalt av					Vikt	Värde	
fosfor	svavel			järn	fosfor	svavel					
%		Ton	Kronor	%					Ton	Kronor	
—	—	8 597	85 970	—	—	—	—	1 466	8 641	120 970	1
0·018	1	8 597	85 970	63·52	0·004	0·2	s	1 466	8 641	120 970	2
—	—	—	—	—	—	—	—	960	1 654	26 000	3
—	—	—	—	—	—	—	s	960	1 654	26 000	4
—	—	12 263	122 630	—	—	—	—	2 230	15 092	212 646	5
0·035	0·01	2) 12 263	122 630	66·6	0·017	0·005	s	2 230	15 092	212 646	6
—	—	16 912	158 836	—	—	—	—	6 856	12 226	244 520	7
0·008	0·007	4) 5 786	63 648	61·4	0·005	0·003	—	—	—	—	8
0·014	0·02	2 060	22 659	5) 62	0·008	0·02	—	—	—	—	9
0·007	0·06	{ 4 339 }	72 529	{ 62·7 }	0·005	0·018	{	—	—	—	10
—	—	{ 7) 4 727 }	—	{ 59·2 }	0·005	0·066	{	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	s	3 260	5 658	113 160	11
—	—	—	—	—	—	—	s	3 596	6 568	131 360	12
—	—	48 119	461 557	—	—	—	—	26 284	34 863	632 166	13
0·008	0·05	2 530	22 770	64·4	0·003	0·11	—	—	—	—	14
0·018	0·01	{ 3 340 }	26 720	57·7	0·012	0·009	{	—	—	—	15
—	—	{ 1 760 }	15 840	61·8	0·016	0·015	{	—	—	—	15
0·02	0·008	{ 9) 4 820 }	40 970	63·8	0·005	0·003	{	—	—	—	16
—	—	{ 10) 2 540 }	21 590	65·4	0·01	0·01	{	—	—	—	16
0·015	0·02	4 350	39 150	61·8	0·008	0·008	—	—	—	—	17
0·1	0·006	{ 912 }	6 840	68·4	0·01	0·008	{	—	—	—	18
—	—	{ 3 882 }	38 820	64·7	0·06	0·094	{	—	—	—	18
0·01	0·3	880	7 790	63·2	0·005	0·109	—	—	—	—	19
0·015	0·1	2 035	22 385	67·1	0·004	0·02	b	3 228	3 345	53 520	20
0·04	0·07	6 577	85 501	64·4	0·006	0·04	{ b	4 260	4 994	99 880	21
—	—	—	—	—	—	—	{ s	1 174	1 428	25 704	21
0·013	0·214	12) 7 193	50 351	62·16	0·006	0·063	{ s	2 000	3 256	35 816	22
0·011	0·346	2 168	21 246	68·39	0·006	0·061	{ s	4 100	6 748	97 846	23
0·01	0·007	5 132	61 584	67·34	0·005	0·006	{ s	4 322	6 679	146 934	24
—	—	—	—	—	—	—	s	7 200	8 413	172 466	25

som utgångsmaterial, ha såsom biprodukt vid kopparframställning av svavelkisbränder från utländska gruvor järn, 0·01 % fosfor och 0·35 % svavel samt 49 487 ton 55 % järn, 0·005 % fosfor och 0·3 % svavel. Av annat verk av 45 046 ton purple-ore 44 275 ton sinter med värdet 565 170 kr. Briketteringen pågick 5 592

varp 800 ton. — 4) Därav 350 ton ur 800 ton varpmalm. — 5) Sligen höll dessutom 3 % mangan. — 6) Därav 9) Svartmalmsslåg. — 10) Blodstensslåg. — 11) Därav ur äldre varp 6 248 ton. — 12) Därav 3 088 ton ur 6 248

	1	2	3	4	5	6
1	Västmanlands län	—	5 794	—	92 982	—
2	Källfallet	m	1 520	{Valdeniars- och Grundbergsgru- vorna	¹⁾ 46 509	40
3	Kallmora	mv	1 077	{Kallmora- och Lilla Kallmora- gruvorna	²⁾ 3 200	35
4	Spännarhyttan	—	—	{Norr- samt Bond- och Rännils- gruvorna	4 971	32
5	Bålsjö	mv	1 069	{Norra Örling-, Mor- och Örling- gruvorna	³⁾ 17 313	35·7
6	Östanmossa	m	1 320	{Stora och Västra Åsgruvorna ..	⁶⁾ 8 277	29·7
7	Långgruvan	m	808	{Stora o. Lilla Östanmossgruvorna Lång- och Vindgruvorna	4 014 8 698	
8	Fagersta	—	—	—	—	—
9	Högfors	—	—	—	—	—
10	Köping	—	—	—	—	—
11	Kopparbergs län	—	13 083	—	123 625	—
12	Vintjärn	m	531	Gammalgruvan	⁷⁾ 5 039	41
13	Rämshyttan	m	1 753	Räms Vattugruva o. Hinsgruvan ..	⁸⁾ 17 480	38
14	Hästhagsbergs Fly- och Smedjegruva	—	—	—	—	—
15	Rällingsberg	m	817	Rällingsbergsgruvan	8 336	37·7
16	Intrånget	m	987	Viks- och Stjälkgruvorna	11 073	35
17	Jelkgruvan	m	1 909	Jelkgruvan	¹⁰⁾ 13 416	31
18	Lövsvedsgruvan	m	776	Lövsvedsgruvan	¹¹⁾ 4 302	42
19	Blötberget	m	1 482	Kalvgruvan	5 986	48
20	Lekomberg	mv	1 530	Lekombergsgruvan	12 872	36
21	Nyberget	mv	3 298	{Kanalgruvan	¹³⁾ 23 597 9 396 12 128	45
22	Horndal	—	—	{Källgruvan		41
23	Långshyttan	—	—	{Bråt- och Långgruvorna		39
24	Gävleborgs län	—	1 764	—	24 677	—
25	Långnäs	m	1 764	Nyängsgruvan	24 677	40·4
26	Hofors	—	—	—	—	—
27	Sandviken (Högbo)	—	—	—	—	—
28	Ljusne	—	—	—	—	—
29	Forsbacka	—	—	—	—	—
30	Norrbottens län	—	4 358	—	159 693	—
31	Vitåfors (Malmberget)	mv	4 358	Gällivare malmfält	¹⁴⁾ 159 693	47·2
32	Hela riket	—	54 925	—	603 262	—

¹⁾ Därav ur äldre varp 489 ton. — ²⁾ Därav ur äldre varp från Kallmoragruvan 869 ton. — ³⁾ Därav
⁷⁾ Därav ur upplag 3 025 ton. — ⁸⁾ Därav ur äldre varp 4 657 ton. — ⁹⁾ Sligen höll även 2 % mangan. —
varpmalm. — ¹³⁾ Därav ur äldre varp 37 353 ton. — ¹⁴⁾ Därav ur äldre varp 59 397 ton.

7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
—	—	42 676	357 698	—	—	—	—	18 505	35 284	527 798	1
0'005	0'09	23 639	159 790	65	0'003	0'05	b	3 527	5 142	77 130	2
0'01	0'02	1 365	13 650	62	0'004	0'011	—	—	—	—	3
0'03	0'025	1 874	18 740	64	0'01	0'015	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	s	4 450	10 506	147 084	5
0'021	0'046	{ ⁴⁾ 3 243 ⁵⁾ 3 966}	71 367	{ 63'6 64'1	0'007 0'011	spår 0'004	{	—	—	—	6
0'007	0'189	4 131	49 572	62'6	0'004	0'043	—	—	—	—	7
0'01	0'05	4 458	44 579	60'7	0'002	0'018	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	s	4 298	5 524	110 000	9
—	—	—	—	—	—	—	s	2 440	10 232	122 784	10
—	—	—	—	—	—	—	s	3 790	3 880	70 800	11
—	—	58 553	515 241	—	—	—	—	19 902	34 087	537 604	12
0'026	0'01	2 640	15 840	65	0'008	0'003	—	—	—	—	13
0'03	0'2	10 247	80 000	63	0'01	0'09	s	1 911	10 685	140 000	14
—	—	—	—	—	—	—	s	3 978	4 543	63 604	15
0'005	0'075	4 763	52 400	60	0'002	0'035	—	—	—	—	16
0'01	1	6 234	40 521	60'4	0'01	0'8	—	—	—	—	17
0'004	0'04	5 689	28 445	57'8	0'004	0'03	—	—	—	—	18
0'004	0'007	¹²⁾ 2 898	31 800	60	0'004	0'03	—	—	—	—	19
0'3	0'01	3 764	23 525	68'6	0'1	0'01	—	—	—	—	20
0'95	0'036	5 380	32 710	62'25	0'3	0'01	—	—	—	—	21
0'005	0'1	{ 2 488 14 450 }	210 000	{ 70 65 }	0'004 0'004	0'055 0'071	{ b	8 033	7 142	130 000	22
0'005	0'2	—	—	—	—	—	s	1 400	3 702	68 000	23
0'005	0'1	—	—	—	—	—	s	4 580	8 015	136 000	24
—	—	13 175	223 972	—	—	—	—	20 718	36 284	855 767	25
0'01	0'173	13 175	223 972	62'8	0'003	0'105	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	s	6 741	21 252	510 048	27
—	—	—	—	—	—	—	b	7 854	9 280	223 600	28
—	—	—	—	—	—	—	s	5 500	4 425	92 925	29
—	—	—	—	—	—	—	s	623	1 327	29 194	30
—	—	91 334	972 708	—	—	—	—	—	—	—	31
0'892	0'158	{ 46 320 9 895 35 119 }	972 708	{ 70'6 63'9 62'3 }	0'018 0'403 0'423	0'032 0'399 0 143	{	—	—	—	32
—	—	291 629	2 898 612	—	—	—	—	96 921	178 131	3 157 471	33

ur äldre varp 8 018 ton. — ⁴⁾ Svartmalsslåg. — ⁵⁾ Blodstensslåg. — ⁶⁾ Därav ur äldre varp 2 678 ton. —
¹⁰⁾ Därav ur äldre varp 3 390 ton. — ¹¹⁾ Därav ur äldre varp 830 ton. — ¹²⁾ Därav 430 ton ur 830 ton

Tab. 3. Tillverkning av smältstycken och råskenor samt götmetall och blässtål år 1928.

1	2	3	4	5	6
Tillverkningar	Hela tillverkningen		Därav till avsalu		
	Ton	Värde i kronor	genom export	inom landet	Värde i kronor
			Ton		
<i>Smältstycken och råskenor, ovällda:</i>	33 497	6 065 592	12 251	1 032	2 589 578
framställda medelst: Lancashiremetod	32 205	5 811 560	12 144	1 032	2 577 578
Vallonmetod	903	200 000	—	—	—
Skrotsmältning	389	54 032	107	—	12 000
<i>Göt, ovällda, samt smidbart gjutgods:</i>	576 172	92 807 654	5 245	14 671	8 122 502
Bessemer-:	66 917	10 271 248	2 544	245	603 340
sur: göt:	16 844	2 714 748	2 544	171	548 340
kolhalt 0.5 % och däröver	10 600	1 688 992	1 843	105	397 500
» under 0.5 %	6 244	1 025 756	701	66	150 840
gjutgods, skrotat	4	1 600	—	—	—
basisk: göt	49 994	7 499 100	—	—	—
gjutgods, skrotat	75	55 800	—	74	55 000
Martin-:	422 045	62 605 843	2 472	12 062	5 452 252
sur: göt:	194 355	31 264 712	1 100	336	253 426
kolhalt 0.5 % och däröver	162 129	26 627 312	1 096	127	224 671
» under 0.5 %	32 226	4 637 400	4	209	28 755
gjutgods, skrotat	6 654	4 154 847	1 087	2 964	2 919 806
basisk: göt:	217 743	24 994 786	269	6 613	775 275
kolhalt 0.5 % och däröver	17 295	2 308 734	254	81	54 564
» under 0.5 %	200 448	22 686 052	15	6 532	720 711
gjutgods, skrotat	3 293	2 191 498	16	2 149	1 503 745
Degelstål:	1 324	932 943	—	31	185 147
göt	1 285	736 087	—	—	—
gjutgods, skrotat	39	196 856	—	31	185 147
Elektrostål:	85 886	18 997 620	229	2 333	1 881 763
göt:	81 375	15 224 456	37	333	81 828
kolhalt 0.5 % och däröver	22 628	4 857 370	37	106	45 650
» under 0.5 %	58 747	10 367 086	—	227	36 178
gjutgods, skrotat	4 511	3 773 164	192	2 000	1 799 935
Summa smältstycken, råskenor och göt samt skrotat gjutgods	609 669	98 873 246	17 496	15 703	10 712 080
<i>Blästdål eller oräckt brännstål</i>	21	11 000	3	—	1 000

**Tab. 4. Tillverkning av smitt, pressat och valsat järn och stål m. m.
samt erhållet skrot år 1928.**

1	2	3	4	5	6
Tillverkningar	Hela tillverkningen		Därav till avsalu		
	Ton	Värde i kronor	genom export	inom landet	Värde i kronor
			Ton		
1. Smitt och pressat järn och stål	30 509	15 021 429	6 228	6 100	8 644 082
a) Välljärn, stångjärn	1 576	571 863	1 366	—	500 878
smitt av: Lancashiresmältstycken	749	231 503	730	—	228 878
Vallonsmältstycken	827	337 360	636	—	272 000
b) Götjärn och götstål	28 933	14 449 566	4 862	6 100	8 143 204
Ämnen	17 742	6 495 789	2 167	16	1 119 260
Verktögsstål, borrstål etc.	2 897	2 828 993	1 753	972	2 657 854
Axlar och andra grövre tillverkningar	8 294	5 124 784	942	5 112	4 366 090
2. Valsat järn och stål	—	—	103 991	244 518	86 059 952
a) Ämnen	437 124	84 351 203	17 980	21 384	11 500 793
Billets, blooms och andra ämnen	386 913	69 770 243	4 787	8 155	3 167 452
därav av välljärn	1 244	251 242	—	—	—
” ” götmetall	385 669	69 519 001	4 787	8 155	3 167 452
Tubämnerna av götmetall: ihåliga	20 040	6 515 951	7 424	2 298	4 096 663
massiva	13 654	2 422 987	2 772	10 882	2 422 987
Annat ämnesjärn för manufakturering	16 517	5 642 022	2 997	49	1 813 691
därav av välljärn	25	5 395	—	—	—
” ” götmetall	16 492	5 636 627	2 997	49	1 813 691
b) Grovjärn	47 886	10 882 366	13 322	28 726	9 500 216
Stångjärn och -stål, runt, fyrkant o. platt	27 946	6 969 502	10 876	12 746	5 938 207
därav av välljärn	1 317	362 742	1 118	188	359 742
” ” götmetall	26 629	6 606 760	9 758	12 558	5 578 465
Vinkeljärn, balkar och annat fasonjärn (inkl. hjulband) av götmetall	10 356	2 013 073	1 838	7 446	1 785 164
Järnvägsskenor av götmetall	6 777	931 837	—	6 631	911 762
Skarvjärn och bottenplåtar av götmetall	1 114	224 750	—	1 052	212 241
Axlar (även blanksvarvade) av götmetall	1 260	311 724	254	808	264 160
Annat grovjärn av götmetall	433	431 480	354	43	388 682
c) Mediumjärn	92 925	22 822 100	27 574	52 831	19 412 651
Stångjärn och -stål, runt, fyrkant o. platt	73 990	17 829 351	23 022	41 340	15 152 590
därav av välljärn	7 736	1 824 901	5 161	2 193	1 775 088
” ” götmetall	66 254	16 004 450	17 861	39 147	13 377 502
Vinkeljärn, balkar och annat fasonjärn av götmetall	7 602	1 372 703	295	6 920	1 283 638
Annat mediumjärn	11 333	3 620 046	4 257	4 571	2 976 423
därav av välljärn	51	15 000	51	—	15 000
” ” götmetall	11 282	3 605 046	4 206	4 571	2 961 423
d) Finjärn	152 828	36 433 487	43 040	83 281	27 911 980
Band-, söm- och annat finjärn	78 945	19 533 485	17 972	48 844	15 721 457
därav av välljärn	4 504	1 145 990	3 524	725	1 115 287
” ” götmetall	74 441	18 387 495	14 448	48 119	14 606 170

56 TAB. 4 (forts.). TILLVERKNING AV SMITT, PRESSAT OCH VALSAT JÄRN OCH STÅL M. M.
SAMT ERHÅLLET SKROT ÅR 1928.

1	2	3	4	5	6
Tillverkningar	Hela tillverkningen		Därav till avsalu		
	Ton	Värde i kronor	genom export	inom landet	Värde i kronor
			Ton		
Valstråd	68 909	15 253 855	24 397	33 938	11 781 401
därav av välljärn	879	219 646	291	344	164 881
" " götmetall	68 030	15 034 209	24 106	33 594	11 616 520
Strips	4 974	1 646 147	671	499	409 122
därav av välljärn	124	43 022	121	—	43 022
" " götmetall	4 850	1 603 125	547	499	366 100
e) Plåt	65 582	19 601 641	2 075	58 296	17 734 312
Grov- och mediumplåt av götmetall	20 096	5 735 661	1 015	15 242	4 640 626
Tunnplåt	45 486	13 865 980	1 060	43 054	13 093 686
därav av välljärn	280	148 090	114	166	148 090
" " götmetall	45 206	13 717 890	946	42 888	12 945 596
Summa smitt och pressat samt valsat järn och stål	—	—	110 219	250 618	94 704 034
3. Manufakturvaror och verkstadsprodukter.					
Tackjärns- och metallgjutgods	28 909	7 583 929	8 053		2 573 342
Manufakturvaror av järn och stål	—	—	—		36 631 021
Maskingods och övriga verkstadsarbeten	—	—	—		32 441 706
Summa manufakturvaror och verkstadsprodukter	—	—	—		71 646 069
Summa smitt och pressat samt valsat järn och stål jämte manufakturvaror och verkstadsprodukter	—	—	—		166 350 103
4. Skrot för omsmältning, erhållet vid framställning av de i tabb. 3 och 4 redovisade tillverkningarna.					
Stångjärnsavhugg	72 087	5 649 517	1 047	—	170 698
därav av välljärn	1 084	156 792	777	—	121 238
" " götmetall	71 003	5 492 725	270	—	49 460
Annat skrot	80 573	5 088 216	118	1 391	95 767
därav av välljärn	560	35 758	—	233	16 429
" " götmetall	80 013	5 052 458	118	1 158	79 338

Tab. 5. Tillverkning vid bergverken av andra metaller än järn m. m.
år 1928.

1	2	3	4	5	6
Tillverkningar	Hela årstillverkningen		Därav till avsalu		Av hela års- tillverkningen hava ute- slutande eller huvudsakligen framstälts av utländskt råmaterial kg
	kg	Värde i kronor	kg	Värde i kronor	
Silverprecipitat (med 3.75 % silver)	50 406	116 900	50 406	116 900	50 406
Verkbly (råbly)	350 000	126 000	350 000	126 000	150 000
Kopparskärsten	1 229 100	180 700	1 229 100	180 700	409 400
Cementkoppar	5 422 500	5 338 925	587 890	544 147	5 420 506
Råkoppar (slaggekoppar med 91.37 % koppar)	253 585	265 500	122 283	130 200	253 585
Raffinadkoppar, framställd av cementkoppar	3 395 951	4 043 691	3 395 951	4 043 691	3 395 951
Handelszink	5 106 500	2 323 460	5 106 500	2 323 460	2 195 000
Koboltprecipitat (med 55 % ko- bolt)	9 037	48 200	9 037	48 200	9 037
Koboltskärsten (med 69 % ko- bolt)	1 962	12 592	1 962	12 592	1 962
Metallisk kobolt	3 319	52 241	3 319	52 241	3 319
Brunsten, pulveriserad	16 200	2 754	16 200	2 754	—

Anm. Utöver i tabellen upptagna tillverkningar hava redovisats dels 180 754 kg raffinad(koppar-slagg, hållande 30 % koppar, med värdet 40 111 kr., framställd av utländskt råmaterial, dels med inhemsk zink-malmsslig som utgångsmaterial 5 998 000 kg rostat zinkblände med värdet 348 334 kr., hållande 38.46 % zink. — Av den redovisade kvantiteten kopparskärsten höllo 109 400 kg 59.62 % och 1 119 700 kg 11.2 % koppar samt av cementkopparn 1 967 313 kg 87 %, 1 994 kg 85.7 % och 3 453 193 kg 72.85 % koppar. — Vid kopparverken ha jämväl framställts bl. a. 3 619 468 kg zinkoxid med värdet 851 204 kr., hållande 70 % zink.

Tab. 6. Uppfordringen ur andra

	1	2	3
	Gruvor (gruvfält)	Antal veckor, varunder gruvan arbetats	Totala kvantiteten utfraktat berg och malm Ton
1	Uppsala län	—	—
2	<i>Dannemora socken</i> : Dannemora gruvor (Södra fältet, äldre varp).....	52	—
3	Södermanlands län	—	2 038
4	<i>Tunabergs socken</i> : Stora Utterviksgruvan	12	2 038
5	Östergötlands län	—	10 026
6	<i>Godegårds socken</i> : Åmmebergsfältet	18	9 334
7	Meltorps gruvfält (Sandfallsgruvan)	39	692
8	Jönköpings län	—	2 558
9	<i>Ödestugu socken</i> : Spexerydsfältet.....	52	2 558
10	Älvsborgs län	—	10 321
11	<i>Frösökogs socken</i> : Kesebolsgruvan.....	52	10 321
12	Värmlands län	—	—
13	<i>Färnebo socken</i> : Långbansfältet	7)	7)
14	Örebro län	—	27 331
15	<i>Hammar och Lerbäckers socknar</i> : Åmmebergs zinkgruvor.....	18	24 900
16	<i>Kopparbergs köping</i> : Kaveltorpsfältet	18	2 375
17	<i>Guldsmedshytte socken</i> : Ingelshtytfältet (Södra Sand- och Gullmundgruvorna)	4	56
18	Kopparbergs län	—	152 095
19	<i>Falu stad</i> : Falu gruva.....	26	¹³⁾ 42 489
20	<i>Svärdsjö socken</i> : Svärdsjöfältet (Svartviks-, Mellan- och Kompanigruvorna)	53	26 876
21	<i>Vika socken</i> : Nya Kalvbäcksgruvan	52	19 684
22	<i>Stora Skedvi socken</i> : Lövsåsfältet: Storgubbengruvan	26	1 016
23	Storgruvan	52	1 978
24	<i>Garpenbergs socken</i> : Garpenbergs odalfält	52	31 368
25	Ryllshyttefältet (Kompanigruvan).....	18	16 402
26	<i>Grangärde socken</i> : Saxbergsfältet (Långfalls-, Rålinje-, God- och Gustavsgruvorna).....	5	6 520
27	<i>Ludvika socken</i> : Stigargruvan.....	21	307
28	Brunnsviksgruvan	21	3 077
29	<i>Norrbärke socken</i> : Stollbergsfältet	51	701
30	Norr-, Sör- och Christierningsgruvorna.....	26	1 677

¹⁾ Svavelkis, där ej annorlunda anges. — ²⁾ Mull. — ³⁾ Eulysit. — ⁴⁾ Malmen höll 11 % mangan tab. 1. — ⁵⁾ Därav ur äldre varp 23 ton. — ⁶⁾ Därav ur äldre varp 201 ton. — ¹⁰⁾ Ur äldre varp. — ¹³⁾ Här ingå 1 376 ton rödmull, använd för rödfärgtillverkning. — ¹⁴⁾ Därav ur äldre varp 388 ton. — fyllnadsberg. — ¹⁸⁾ Bly- och zinkmalm, därav ur äldre varp 29 814 ton. — ¹⁹⁾ Kopparmalm. — ²⁰⁾ Blymalm.

malmgruvor än järngruvor år 1928.

4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Erhållen stoff- och plock- samt annan direkt användbar malm, i ton						Värde å den direkt användbara malmen	Den direkt användbara malmens halt i % av metaller	Erhållen för anrikning avsedd produkt	
Kopparmalm	Manganmalm	Zinkmalm	Arsenikmalm	Svavel- och magnetkis ¹⁾	Summa malm	Kronor		Ton	
—	—	388	—	—	388	15 295	—	17	1
—	—	54	—	—	54	3 780	48	—	2
—	—	89	—	—	89	3 115	37	17	2
—	—	240	—	—	240	8 400	37	—	3
—	2 038	—	—	—	2 038	15 489	—	—	4
—	³⁾ 2 038	—	—	—	2 038	15 489	⁴⁾ —	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	8 065	6
—	—	—	—	—	—	—	—	⁵⁾ 8 035	7
—	—	—	—	—	—	—	—	⁵⁾ 30	8
—	1 058	—	—	—	1 058	63 480	—	—	9
—	1 058	—	—	—	1 058	63 480	45	—	10
—	5 105	—	—	—	5 105	180 610	—	—	11
—	⁶⁾ 5 105	—	—	—	5 105	180 610	35	—	12
—	5 811	—	—	—	5 811	119 940	—	6 861	13
—	⁸⁾ 1 599	—	—	—	1 599	47 979	38	—	14
—	⁹⁾ 3 079	—	—	—	3 079	61 582	30	6 861	15
—	¹⁰⁾ 26	—	—	—	26	416	24	—	16
—	¹¹⁾ 1 107	—	—	—	1 107	9 963	15	—	17
56	—	5 601	—	—	5 657	294 018	—	20 849	18
—	—	5 601	—	—	5 601	289 068	38	13 290	19
—	—	—	—	—	—	—	—	¹²⁾ 7 559	20
56	—	—	—	—	56	4 950	11.8	—	21
—	—	—	—	15 697	15 697	205 630	—	147 320	22
—	—	—	—	15 697	15 697	205 630	37.5	¹⁴⁾ 21 617	23
—	—	—	—	—	—	—	—	¹⁵⁾ 23 343	24
—	—	—	—	—	—	—	—	⁵⁾ 16 136	25
—	—	—	—	—	—	—	—	¹⁶⁾ 1 002	26
—	—	—	—	—	—	—	—	¹⁶⁾ 370	27
—	—	—	—	—	—	—	—	¹⁵⁾ 29 516	28
—	—	—	—	—	—	—	—	¹⁷⁾ 15 539	29
—	—	—	—	—	—	—	—	¹⁵⁾ 6 314	30
—	—	—	—	—	—	—	—	¹⁶⁾ 29	31
—	—	—	—	—	—	—	—	¹⁶⁾ 2 294	32
—	—	—	—	—	—	—	—	¹⁸⁾ 30 515	33
—	—	—	—	—	—	—	—	¹⁹⁾ 435	34
—	—	—	—	—	—	—	—	²⁰⁾ 210	35

och 23 % järn. — ²⁾ Zinkmalm. — ⁶⁾ Därav ur äldre varp 2 045 ton. — ⁷⁾ Dessa uppgifter återfinnas i ¹¹⁾ Därav ur äldre varp 156 ton. — ¹²⁾ Zink-, bly- och kopparmalm, därav ur äldre varp 6 009 ton. — ¹⁵⁾ Zink-, bly- och kopparmalm. — ¹⁶⁾ Bly- och zinkmalm. — ¹⁷⁾ Zink- och blymalm, därav 13 299 ton ur

	1	2	3
		Antal veckor, varunder gruvan arbetats	Totala kvantiteten utfraktat berg och malm Ton
	Gruvor (gruvfält)		
1	Västerbottens län	—	53 048
2	<i>Skellefteå socken</i> : Bolidens gruvfält	52	49 824
3	<i>Norsjö socken</i> : Åsens gruvfält	41	3 224
4	Hela riket	—	257 417
5	Värde i kronor	—	—

¹⁾ Svavelkis, där ej annorlunda anges. — ²⁾ Därav ur äldre varp 807 ton. — ³⁾ Malmen höll
⁴⁾ Svavelkis, därav ur äldre varp 2 300 ton. — ⁵⁾ Därav ur äldre varp 611 ton. — ⁶⁾ Försäljningsvärde å den
^{a)} Kopparhaltig svavelkis.

Tab. 7. Uppfördringen ur

	1	2	3	4
	Stenkolsfältets (-gruvans)		Antal veckor, var- under gruvan arbo- tats	Brytnings- mängd (berg, sten- kol och lera) Ton
	belägenhet	n a m n		
1	Kristianstads län	.....	—	139 350
2	Björnekulla m. fl. socknar.....	Ormastorp	48	139 350
3	Malmöhus län	.....	—	506 519
4	Ekeby m. fl. socknar.....	Skromberga	43	49 575
5	Trollenäs socken	Stabbarp.....	23	1) 4 122
6	Höganäs och Väsby socknar.....	Höganäs	48	2) 115 796
7	Norra Vrams m. fl. socknar.....	Gunnarstorp	48	107 696
8	Södra Vrams m. fl. socknar.....	Billesholm	48	121 801
9	Bjuvs m. fl. socknar.....	Bjuv	48	107 529
10	Hela riket		—	645 869

¹⁾ Dagbrott. — ²⁾ Därav i dagbrott 230 ton ur 2, 9 116 ton eldfäst lera och 9 068 ton klinkerlera.

4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Erhållen stuf- och plock- samt annan direkt användbar malm, i ton						Värde å den direkt användbara malmen Kronor	Den direkt användbara malmens halt i % av metaller	Erhållen för anrikning avsedd produkt Ton	
Kopparmalm	Manganmalm	Zinkmalm	Arsenikmalm	Gravel- och magnetkis ¹⁾	Summa malm				
—	—	—	22 728	2 506	25 234	950 000	—	15 303	1
—	—	—	²⁾ 22 728	—	22 728	950 000	³⁾ —	⁴⁾ 13 299	2
—	—	—	—	⁵⁾ 2 506	2 506	—	—	⁶⁾ 2 004	3
56	14 012	5 984	22 728	18 203	60 983	—	—	198 415	4
4 950	379 519	304 363	950 000	205 630	—	1 844 462	—	—	5

10—30 % arsenik, 20 % svavel och 2 % koppar samt 15—65 g guld och 50—130 g silver per ton. — brutna svavelkisen har ej kunnat uppgivas. — ⁷⁾ Malmen höll ca 45 % svavel och 1.5 % koppar. —

stenkolsgruvorna år 1928.

5	6	7	8	9	10	11	12	13	
E r h å l l i n a p r o d u k t e r									
S t e n k o l					Eldfast lera		Klinkerlera		
N:o 1	N:o 2	N:o 3 (inbegr. flis)	Tillsammans						
T o n			Ton	Värde i kronor	Ton	Värde i kronor	Ton	Värde i kronor	
65 986	11 735	48 555	125 676	1 025 292	—	—	—	—	1
65 386	11 735	48 555	125 676	1 025 292	—	—	—	—	2
110 044	107 363	15 430	232 837	2 706 126	176 603	864 100	36 612	125 948	3
862	24 183	1 577	26 622	251 620	269	1 233	20 684	83 845	4
—	—	64	64	256	—	—	510	5 100	5
12 729	34 212	13 147	60 088	627 099	40 290	141 015	15 418	37 003	6
42 236	1 811	77	44 124	578 926	48 684	243 420	—	—	7
35 803	13 910	220	49 933	687 373	61 751	350 745	—	—	8
18 414	33 247	345	52 006	560 852	25 609	127 687	—	—	9
175 430	119 098	63 985	358 513	3 731 418	176 603	864 100	36 612	125 948	10

Tab. 8. Avsaluproduktionen av oarbetad sten och stenarbeten år 1928.

1	2	3	4
Produkter	Kvantitetsgrund	Kvantitet	Värde i kr.
<i>Sten och stenarbeten:</i>			
Granit och gnejs:			
blocksten (råblock)	ton	47 220	586 339
krossad sten, makadam och granitsand	"	450 420	1 582 829
gatsten: storgatsten, handslagen	"	574 037	11 769 786
smågatsten: handslagen	"	238 240	4 502 964
maskinslagen	"	70 784	1 203 690
kantsten för gatu- och vägarbeten	"	97 983	2 912 901
byggnadssten (ej slipad, polerad eller skulpterad)	"	15 832	1 097 788
sten för tekniska ändamål	"	2	300
andra arbeten: ej slipade, polerade eller skulpterade	"	4 914	1 199 239
slipade eller polerade	"	1 177	567 131
skulpterade	"	198	108 256
S. k. svarta och gröna graniter:			
blocksten (råblock)	"	52 814	3 347 241
arbetad sten: enbart huggna arbeten	"	581	334 868
slipade, polerade eller skulpterade arbeten	"	2 521	1 560 288
Täljsten:			
råblock	"	1 900	22 000
täljstensmjöl	"	1 096	56 300
byggnads- och monumentsten	"	1 412	176 500
hällar, ugnar, husgeräds- och prydnadssaker m. m.	"	468	351 000
Lerskiffer: takskiffer			
andra arbeten	"	1 130	100 000
	"	721	83 533
Glimmerskiffer, råsten			
	"	1 155	3 626
Alunskiffer: skifferkalk och -mjöl			
	"	2 223	45 839
Sandsten: råsten			
flis och krossad sten (slipsand)	"	5 983	24 370
byggnads- och monumentsten	"	7 098	51 198
kvärn- och defibrörstenar	"	50	4 479
slip- och brynstenar	"	152	23 200
andra arbeten	"	288	21 300
	"	10	3 000
Kvartsit: råsten			
flis och krossad sten (slipsand)	"	16 613	88 627
	"	54 783	186 262
Flinta: rå			
arbetad	"	8 294	10 213
	"	449	68 464
Kalksten och dolomit:			
råsten	"	610 477	2 321 746
skärv och krossad sten	"	87 612	138 549
kalkstensmjöl	"	42 398	310 794
byggnads- och monumentsten: enbart huggen	"	1 753	61 179
hyvlad eller slipad	"	8 058	1 253 527
skulpterad	"	17	10 400
andra arbeten	"	382	40 134

TAB. 8 (forts.). AVSÄLUPRODUKTIONEN AV OARBETAD STEN OCH STENARBETEN ÅR 1928.

1	2	3	4
Produkter	Kvantitetsgrund	Kvantitet	Värde i kr.
<i>Sten och stenarbeten (forts.):</i>			
Marmor: råblock	ton	360	65 275
byggnads- och monumentsten	»	5 236	2 197 527
möbelmarmor och andra arbeten	»	1 786	1 189 868
Fältspat: omalen	»	36 917	528 026
därav: 1:ma	»	11 267	.
2:a	»	10 898	.
andra kvaliteter	»	14 752	.
malen	»	3 004	92 034
Kvarts: omalen	»	76 139	448 561
malen	»	2 643	96 157
Glimmer	»	12	405
<i>Kalk: framställd genom periodisk bränning:</i>			
osläckt kalk	hl	2 184 775	2 582 329
släckt kalk	»	58 631	48 744
<i>framställd genom kontinuerlig bränning:</i>			
osläckt kalk	»	1 867 405	6 493 194
bränd dolomit	»	27 130	199 936
släckt kalk	»	60 950	81 264
slagen kalk	»	5 626	88 088
mjölalk	»	72 953	76 319
<i>Krita, slammad</i>	ton	18 913	1 070 000
<i>Kiselgur: rå</i>	»	721	42 082
arbeten därav	—	—	29 098

Tab. 9. Motorer, använda vid bergverken år 1928. ¹⁾

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Motorer	Vid gruvbrytning								Vid anrikning, brikettering och sintning			
	för omedelbar drift av maskiner och apparater						för drivande av elektricitetsgeneratorer		för omedelbar drift av maskiner och apparater		för drivande av elektricitetsgeneratorer	
	uppfördring och pumpning		börning		andra ändamål							
	Antal	Hkr	Antal	Hkr	Antal	Hkr	Antal	Hkr	Antal	Hkr	Antal	Hkr
Vattenhjul.....	1	30	—	—	1	5	—	—	—	—	—	—
Vattenturbiner.....	1	25	3	345	—	—	55	9 119	4	70	3	255
Ångmaskiner.....	20	920	1	125	1	50	3	220	—	—	—	—
Ångturbiner.....	—	—	—	—	—	—	2	505	—	—	—	—
Oljemotorer.....	2	120	2	35	4	64	—	—	—	—	—	—
Gasmotorer.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Elektriska motorer.....	496	24 250	116	17 452	1 114	36 093	—	—	781	17 844	—	—
Summa	520	25 345	122	17 957	1 120	36 212	60	9 844	785	17 914	3	255

1	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
Motorer	Vid järnverk samt andra metallframställningsverk o. d.				Vid stenindustriella anläggningar				Summa motorer			
	för omedelbar drift av maskiner och apparater		för drivande av elektricitetsgeneratorer		för omedelbar drift av maskiner och apparater		för drivande av elektricitetsgeneratorer		för omedelbar drift av maskiner och apparater		för drivande av elektricitetsgeneratorer	
	Antal	Hkr	Antal	Hkr	Antal	Hkr	Antal	Hkr	Antal	Hkr	Antal	Hkr
	Antal	Hkr	Antal	Hkr	Antal	Hkr	Antal	Hkr	Antal	Hkr	Antal	Hkr
Vattenhjul.....	24	934	—	—	2	45	—	—	28	1 014	—	—
Vattenturbiner.....	202	30 065	148	134 792	2	57	2	348	212	30 562	208	144 514
Ångmaskiner.....	21	14 742	5	1 000	71	1 660	2	90	114	17 497	10	1 310
Ångturbiner.....	—	—	8	7 730	—	—	—	—	—	—	10	8 235
Oljemotorer.....	6	305	3	645	67	1 144	3	170	81	1 668	6	815
Gasmotorer.....	—	—	7	6 200	—	—	1	90	—	—	8	6 290
Elektriska motorer.....	7 497	196 769	—	—	1 144	16 098	—	—	11 148	308 506	—	—
Summa	²⁾ 7 750	²⁾ 242 815	²⁾ 171	²⁾ 150 367	³⁾ 1 286	³⁾ 19 004	³⁾ 8	³⁾ 698	11 583	359 247	242	161 164

¹⁾ Vid malmfångsten i sjön Vidöstern (Jönköpings—Kronobergs län) ha dessutom använts 2 oljemotorer om 65 hkr och 1 elektrisk motor om 10 hkr. — ²⁾ Häri ingå »Andra metallframställningsverk o. d.» med 1 oljemotor om 15 hkr och 346 elektriska motorer om 4 215 hkr för omedelbar maskindrift samt 1 vattenturbin om 15 hkr och 2 ångmaskiner om 630 hkr för elektrisk generatordrift. — ³⁾ Häri ingå fältspats- och kvartsbrotten med 1 ångmaskin om 60 hkr, 8 oljemotorer om 123 hkr och 39 elektriska motorer om 696 hkr för omedelbar maskindrift.

Av Kungl. Kommerskollegium

hava intill den 31 oktober 1929 offentliggjorts av:

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK:

INDUSTRI OCH BERGSHANTERING:

INDUSTRI. Årgångarna 1911—1927.

BERGSHANTERING. Årgångarna 1911—1928.

SPECIALUNDERSÖKNINGAR:

Textil- och beklädnadsindustrien.

Läder-, hår- och gummivaruindustrien.

Sveriges bergshantering år 1913.

Sveriges monterade vattenkraft.

HANDEL. Årgångarna 1911—1927.

SJÖFART. Årgångarna 1911—1927.

STATISTISKA MEDDELANDEN:

SER. A. BAND III: 1. Statistisk översikt av det svenska näringslivets utveckling åren 1870—1915.

SER. C. MÅNADSSTATISTIK ÖVER HANDELN. Årgångarna 1913—1928 samt av årgången 1929 häft. 1—9.

BLAND ÖVRIGA PUBLIKATIONER MÄRKAS:

KOMMERSIELLA MEDDELANDEN. Årgångarna 1914—1928 samt av årgången 1929 häft. 1—20.

BRÄNSLEFÖRBRUKNINGEN ÅREN 1913—1917 vid industriella anläggningar, kommunikationsanstalter samt allmänna verk och inrättningar. Specialundersökning.

RIDDARHYTTE MALMFÄLT. Beskrivningar över mineralfyndigheter N:r 1.

PERSBERGS MALMTRAKT och berggrunden i de centrala delarna av Filipstads bergslag. Beskrivningar över mineralfyndigheter N:r 2.